

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Administracji Publicznej

Raport z kontroli
przygotowania do wdrażania Celów Zrównoważonego Rozwoju
Agendy 2030 w Polsce

Warszawa, lipiec 2018 r.

Niniejszy raport z kontroli został przygotowany przez:

Beatę Błasiak-Nowak, doradcę ekonomicznego w Departamencie Administracji Publicznej

Marzenę Rajczewską, doradcę technicznego w Departamencie Administracji Publicznej

Pod nadzorem:

Augustyna Kubika, doradcy Prezesa Najwyższej Izby Kontroli

Przygotowanie do wdrażania celów zrównoważonego rozwoju

Na poziomie krajowym zainicjowano skuteczne działania, które mogą zapewnić zintegrowanie celów zrównoważonego rozwoju wyznaczonych w Agendzie 2030 z krajową polityką na rzecz rozwoju. W *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* wyznaczono cele rozwoju spójne z celami zrównoważonego rozwoju przyjętymi w agendzie Organizacji Narodów Zjednoczonych. Budowane jest partnerstwo administracji rządowej z innymi interesariuszami na rzecz współzarządzania procesami rozwojowymi i wspólnego wdrażania celów zrównoważonego rozwoju. Ponadto, podjęto działania mające na celu dobór wskaźników mierzących postęp w realizacji celów. Wdrożenie krajowej *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* zostało zintegrowane z krajowymi ramami finansowymi.

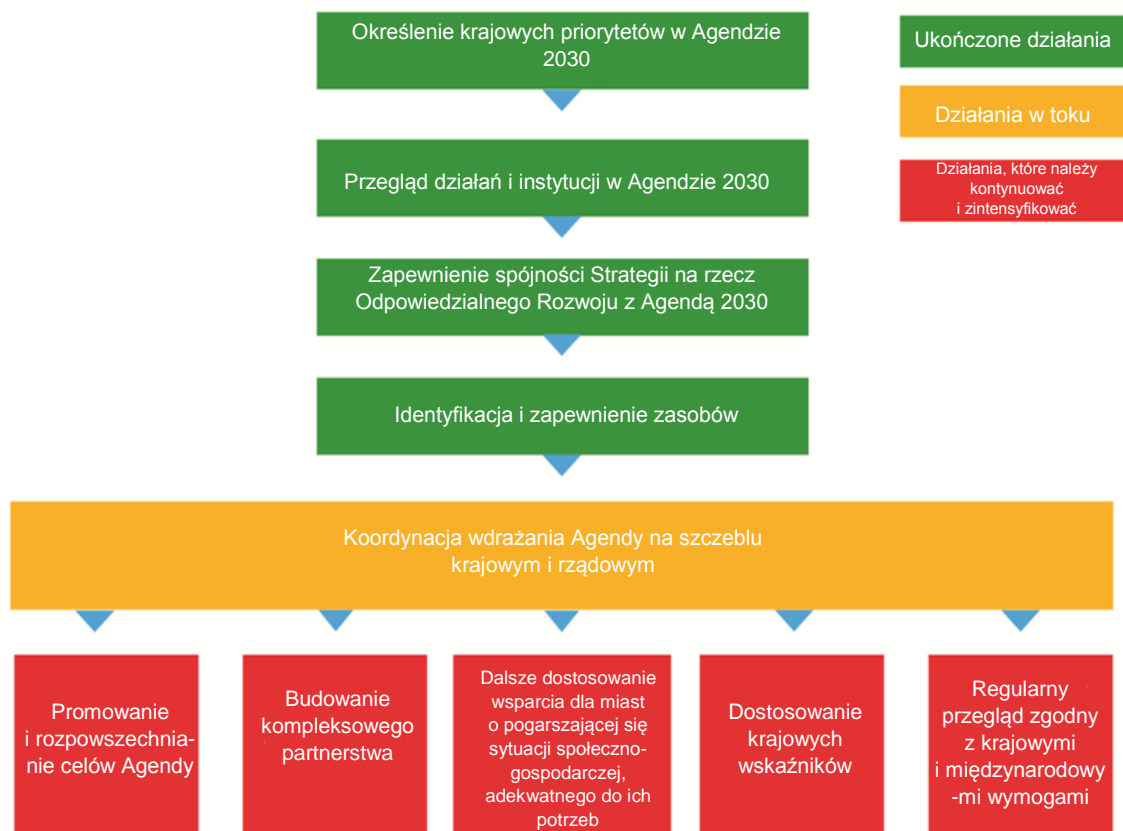
Struktura instytucjonalna zarządzania wdrażaniem w Polsce celów zrównoważonego rozwoju została przygotowana z zastosowaniem zintegrowanego podejścia (whole of government) i funkcjonuje zgodnie z zasadą niepominiwania nikogo (no one will be left behind), przyjętą w Agendzie 2030.

Zainicjowano działania mające na celu zapewnienie skutecznego monitorowania postępów realizacji celów zrównoważonego rozwoju wyznaczonych w Agendzie 2030 na poziomie krajowym, w szczególności w zakresie wdrożenia odpowiedniego systemu monitorowania i sprawozdawczości.

Wyniki kontroli w skrócie

Polska podjęła działania w zakresie włączenia celów zrównoważonego rozwoju do krajowej polityki rozwoju, tworzenia struktury instytucjonalnej oraz zapewnienia monitorowania postępów realizacji Agendy 2030, które mogą zapewnić przygotowanie do wdrażania celów zrównoważonego rozwoju wyznaczonych w Agendzie 2030. Najwyższa Izba Kontroli sformułowała uwagi, w których zaleciła jednostkom kontrolowanym rozważenie kontynuowania i intensyfikacji działań w niektórych obszarach, aby zapewnić skuteczną i spójną realizację celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w dalszej perspektywie. Infografika nr 1. przedstawia działania ukończone na etapie krajowych przygotowań do wdrażania celów zrównoważonego rozwoju oraz działania, które należy kontynuować i zintensyfikować.

Infografika nr 1. Wyniki kontroli przygotowania do wdrażania Agendy 2030 w Polsce

Źródło: opracowanie własne zespołu kontrolnego na podstawie kontroli

Spis treści

Przygotowanie do wdrażania celów zrównoważonego rozwoju	3
Wyniki kontroli w skrócie	3
Spis infografik	6
Wykaz stosowanych pojęć i skrótów	7
Podsumowanie	8
Rozdział 1 – Wprowadzenie	10
Rozdział 2 – Ocena ogólna	18
Rozdział 3 – Włączenie celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030, w tym Celu 11, w krajową politykę rozwoju	19
3.1. Podjęto należyte działania zmierzające do przygotowania systemu instytucjonalnego wdrażania Agendy 2030, nadal istnieje możliwość rozbudowywania partnerstwa.....	19
3.2. Podjęto należyte działania w celu budowania świadomości społecznej na temat celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030, można dalej intensyfikować promowanie i upowszechnianie celów.	25
3.3. W celu zaktywizowania średnich miast w ramach realizacji Celu 11 Agendy 2030 został skutecznie przygotowany Pakiet działań, potrzebne jest jednak proaktywne podejście beneficjentów	26
Rozdział 4 - Przygotowanie zasobów i środków finansowych do wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030.....	34
Rozdział 5 - Przygotowanie do monitorowania procesu wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030	37
5.1. Monitorowanie postępów realizacji celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 zostało należyście przygotowane, należy nadal intensyfikować proces dostosowywania wskaźników krajowych.....	38
5.2. Pierwszy przegląd postępów we wdrażaniu celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 został skutecznie przygotowany, w przyszłości należy rozważyć dokonywanie przeglądu postępów regularnie .	40
Rozdział 6 – Odpowiedzi na wystąpienia pokontrolne NIK.....	41
Rozdział 7 – Dobre praktyki.....	42
Rozdział 8 – Uwagi.....	44
Wykaz aktów prawnych, wytycznych i literatury fachowej	46
Załącznik 1 – Agenda 2030	47
Załącznik 2 – Zasada zintegrowanego podejścia (whole of government)	51

Spis infografik

Infografika nr 1. Wyniki kontroli przygotowania do wdrażania Agendy 2030 w Polsce

Infografika nr 2. Cele zrównoważonego rozwoju Agendy 2030

Infografika nr 3. Dostosowanie celów Agendy 2030 do warunków krajowych

Infografika nr 4. Krajowe priorytety rozwojowe zgodne z Agendą 2030

Infografika nr 5. Cele kontroli i główni interesariusze zaangażowani w przygotowanie do wdrażania Agendy 2030 w Polsce, kontrolowani przez Najwyższą Izbę Kontroli

Infografika nr 6. Spójność celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 z celami szczegółowymi *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*

Infografika nr 7. Analiza wzajemnego oddziaływania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030

Infografika nr 8. Etapy realizacji projektu *Pakiet działań dla miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze*

Infografika nr 9. Przykłady miast średnich z listy 122 miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze, wraz z ich geograficznym położeniem na mapie Polski

Infografika nr 10. Wstępne działania miast w ramach *Pakietu działań dla miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze* (według stanu na 28 marca 2018 r.)

Infografika nr 11. Struktura Agendy 2030

Infografika nr 12. Przegląd zadań należących do celów zrównoważonego rozwoju

Wykaz stosowanych pojęć i skrótów

NIK – Najwyższa Izba Kontroli

CZR – Cel Zrównoważonego Rozwoju / Cele Zrównoważonego Rozwoju

CZR 11 – Cel 11 Zrównoważonego Rozwoju *Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu*

Strategia / SOR – *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r. (M. P. poz. 260): <https://www.muir.gov.pl/strony/strategia-na-rzecz-odpowiedzialnego-rozwoju/>

Pakiet działań – Projekt strategiczny *Pakiet działań dla miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze*

ONZ – Organizacja Narodów Zjednoczonych

Agenda 2030 – Rezolucja Organizacji Narodów Zjednoczonych: *Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (A/RES/70/1)*

Ministerstwo – Ministerstwo Rozwoju¹, które koordynowało proces wdrażania w Polsce postanowień Agendy 2030 w okresie od 15 marca 2016 r. do 8 stycznia 2018 r., od 9 stycznia 2018 r. Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii przejęło powyższe zadania Ministerstwa Rozwoju², natomiast Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju od 9 stycznia 2018 r. realizuje zadanie koordynacji projektu *Pakiet działań dla miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze*

Zespół – *Zespół do spraw spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju z Agendą rozwojową 2030*

IDI – Inicjatywa Rozwojowa Międzynarodowej Organizacji Najwyższych Organów Kontroli

INTOSAI – Międzynarodowa Organizacja Najwyższych Organów Kontroli

VNR – (Voluntary National Review) – dobrowolny przegląd narodowy postępów we wdrażaniu celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030

Kontrola wykonania zadań – niezależne, obiektywne i rzetelne badanie zgodności przedsięwzięć, systemów, operacji, programów, działań lub organizacji władz państwowych z zasadami oszczędności, wydajności i skuteczności oraz przedstawienie możliwości usprawnień³.

¹ Od 9 stycznia 2018 r. w drodze przekształcenia dotychczasowego Ministerstwa Rozwoju utworzone zostało Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii oraz Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju.

² Od 9 stycznia 2018 r. Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii zajmuje się koordynacją procesu wdrażania w Polsce postanowień Agendy 2030.

³ Międzynarodowe Standardy Najwyższych Organów Kontroli ISSAI 300/9 - Podstawowe zasady kontroli wykonania zadań, <http://www.intosai.org/en/issai-executive-summaries/view/article/issai-300-fundamental-principles-of-performance-auditing.html>

Podsumowanie

25 września 2015 roku 193 państwa Organizacji Narodów Zjednoczonych, w tym Polska, przyjęły rezolucję: *Przekształcamy nasz świat Agenda 2030 dla zrównoważonego rozwoju*, zawierającą 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju. Zasada zrównoważonego rozwoju jest w Polsce podstawową zasadą prawa, wynikającą z art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wyzwania rozwojowe dotyczące nie tylko redukcji ubóstwa, walki z głodem czy zapewnienia zdrowia, ale także takich kwestii, jak zrównoważone wykorzystanie środowiska naturalnego, ograniczenie nierówności społecznej czy zapewnienie dostępu do energii będą realizowane w Polsce na rzecz pięciu komponentów zrównoważonego rozwoju, tj. ludzi, planety, dobrobytu, pokoju i partnerstwa.

Wdrażanie Agendy 2030 to zadanie wymagające współpracy całej administracji i również zaangażowania Najwyższych Organów Kontroli (NOK). Realizacja celów Agendy 2030 jest zadaniem samego rządu natomiast działania najwyższych organów kontroli, wykonywane w ramach ich własnych uprawnień i priorytetów, koncentrują się na monitorowaniu, w jaki sposób władze publiczne wypełniają swoje obowiązki na szczeblu krajowym. Przeprowadzona przez NIK ocena przygotowania do wdrażania celów zrównoważonego rozwoju wpisuje się w realizację zadań priorytetowych, określonych w *Planie Strategicznym Międzynarodowej Organizacji Najwyższych Organów Kontroli INTOSAI na lata 2017-2022*. INTOSAI wypracowała wytyczne pt. *Rozwój zrównoważony: rola najwyższych organów kontroli* (ISSAI 5130: *Sustainable Development: The Role of Supreme Audit Institutions*), które przybliżają koncepcję rozwoju zrównoważonego oraz pokazują, w jaki sposób NOK mogą się przyczynić do jego wdrażania w swoich krajach.

NIK, w okresie od 9 stycznia do 28 marca 2018 r., przeprowadziła kontrolę P/17/114 pn. *Przygotowanie do wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030*. Jest to wspólna kontrola INTOSAI przeprowadzona w oparciu o standardy ISSAI oraz wypracowany model i metodologię (angielska nazwa kontroli: *Performance Audit of Preparedness for Implementation of Sustainable Development Goals*).

NIK skontrolowała, czy nowy model rozwoju dla Polski, nakreślony w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* wychodzi naprzeciw oczekiwaniom sformułowanym w Agendzie 2030 i w jaki sposób administracja publiczna jest przygotowana do wdrażania koncepcji trwałego i odpowiedzialnego rozwoju, na której zbudowano Strategię, oraz wykonywania zadań związanych z monitorowaniem jej realizacji. W Polsce rolę koordynacyjną w realizacji założeń Agendy 2030, w tym również 11 Celu Zrównoważonego Rozwoju „Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu” wykonywało Ministerstwo Rozwoju (w wyniku reorganizacji zadania dotyczące koordynacji wdrażania Agendy 2030 od 9 stycznia 2018 r. kontynuowało Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii, natomiast przygotowanie *Pakietu dla miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze* realizuje Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju).

Polska podjęła działania w zakresie włączenia celów zrównoważonego rozwoju do krajowej polityki rozwoju, tworzenia struktury instytucjonalnej oraz zapewnienia monitorowania postępów realizacji Agendy 2030, które mogą zapewnić przygotowanie do wdrażania celów zrównoważonego rozwoju wyznaczonych w Agendzie 2030.

Wyznaczone zostały cele rozwojowe w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*, które są spójne z celami zrównoważonego rozwoju przyjętymi wraz z rezolucją ONZ. Budowane jest

partnerstwo administracji rządowej z innymi interesariuszami na rzecz współzarządzania procesami rozwojowymi i realizacji celów zrównoważonego rozwoju oraz prowadzone są prace na rzecz doboru wskaźników mierzących postęp w realizacji celów. Struktura instytucjonalna do zarządzania procesem wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w Polsce została przygotowana z zastosowaniem zintegrowanego podejścia (*whole of government*) oraz jest spójna z zasadą, że nikt nie zostanie pominięty (*no one will be left behind*), przyjętą w realizacji Agendy 2030. Przygotowanie do wdrażania przez Polskę Agendy 2030 i jej celów zrównoważonego rozwoju zostało przeprowadzone z wykorzystaniem narzędzia polegającego na zarządzaniu projektowym. Może to być przykład dobrej praktyki w obszarze usprawniania działania administracji.

Obszary, na które rząd powinien zwrócić szczególną uwagę, aby zapewnić skuteczne i spójne osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju w dalszej perspektywie wdrażania Agendy 2030:

1. Tworzenie społeczno-instytucjonalnego partnerstwa na rzecz wdrażania Agendy 2030 powinno być kontynuowane i zintensyfikowane w celu włączenia jak najszerszego grona interesariuszy reprezentujących różne środowiska.
2. Promocja Agendy 2030 i upowszechnianie celów zrównoważonego rozwoju powinno być zintensyfikowane w różnych środowiskach i grupach społecznych, w szczególności należałoby wykorzystać możliwość zamieszczania informacji na temat Agendy 2030 na stronach internetowych ministerstw i urzędów.
3. Proces dostosowania krajowych wskaźników do listy wskaźników przyjętych przez ONZ należy intensyfikować, aby zwiększać możliwość mierzenia postępu w realizacji celów i prowadzenia systematycznej oceny wyników kraju również na arenie międzynarodowej.
4. Prowadzenie, po zadeklarowanym przeglądzie w 2018 r., dalszych regularnych przeglądów postępów na szczeblu krajowym i lokalnym, które może przynieść wartość w formie utrzymania stałego zainteresowania w społeczeństwie na rzecz zrównoważonego rozwoju. Systematyczne przeglądy mogą być podstawą do sformułowania zaleceń dotyczących dalszych działań na różnych szczeblach i mogą przyczyniać się w istotny sposób do skutecznego wdrażania Agendy 2030 i zapewnienia, że nikt nie zostanie pominięty w osiąganiu celów zrównoważonego rozwoju.
5. Zintensyfikowanie działań informujących o preferencjach oferowanych w *Pakiecie działań dla miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze*, aby wzbudzać zainteresowanie miast planowaniem i ubieganiem się o finansowanie inwestycji. Dalsze dostosowywanie oferty wsparcia dla miast średnich w ramach dostępnych programów europejskich i krajowych środków budżetowych do przyczyn, które powodują, że miasta średnie są zagrożone degradacją oraz oferowanie preferencji, które sukcesywnie zwiększą szanse miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze w konkurencji o środki z innymi miastami.

NIK poddała pod rozważenie przykłady dobrych praktyk w innych państwach dotyczących:

- rozszerzania tworzenia zintegrowanego podejścia na poziomie lokalnym poprzez dobrowolne włączanie działań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego,
- zwiększania świadomości społeczeństwa dotyczącej wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030.

Rozdział 1 – Wprowadzenie

1. Agenda 2030 to wizja rozwoju świata i deklaracja działania uzgodniona przez państwa-sygnatariuszy. Obejmuje 17 współzależnych i niepodzielnych celów zrównoważonego rozwoju, zaprezentowanych na infografice nr 2.

Infografika nr 2. Cele zrównoważonego rozwoju Agendy 2030

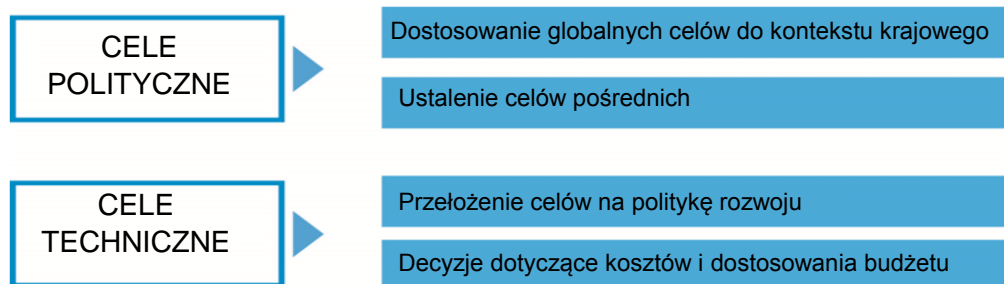

Źródło: Platforma wymiany wiedzy na temat zrównoważonego rozwoju (<https://sustainabledevelopment.un.org/>)

2. Rezolucja Organizacji Narodów Zjednoczonych: *Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju* (A/RES/70/1), zachęca wszystkich - zgodnie z art. 21 - do wysiłków na rzecz wdrażania Agendy we własnych krajach, z uwzględnieniem różnych warunków krajowych, możliwości i poziomów rozwoju oraz z poszanowaniem krajowych przepisów i priorytetów. Ponadto, art. 55 Agendy przewiduje, że poszczególne rządy określą sposób włączenia globalnych zadań do krajowych procesów planowania, polityk i strategii. Istotną kwestią jest rozpoznanie powiązań zrównoważonego rozwoju z innymi ważnymi procesami w gospodarce, społeczeństwie i środowisku naturalnym.

3. Agenda 2030 jest wdrażana na poziomie krajowym. Zachęca się wszystkie kraje do opracowania, w możliwie najkrótszym czasie, własnych rozwiązań dotyczących jej wdrożenia. Może to pomóc w realizacji celów zrównoważonego rozwoju przy wykorzystywaniu istniejących instrumentów planowania, takich jak strategie krajowego i zrównoważonego rozwoju. Dostosowanie sposobu wdrożenia Agendy 2030 do warunków krajowych przedstawia infografika nr 3.

Infografika nr 3. Dostosowanie celów Agendy 2030 do warunków krajowych

Źródło: Instytut Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Badań i Szkoleń - UNITAR (United Nations Institute of Training and Research)

4. W Polsce zasada zrównoważonego rozwoju jest fundamentalnym prawem mającym swe źródło w Konstytucji. Zgodnie z art. 5 Konstytucji RP: „Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.”

5. Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju⁴ określa zasady prowadzenia polityki rozwoju, organy realizujące tę politykę i tryb ich współpracy. Zgodnie z art. 2 ww. ustawy, przez politykę rozwoju rozumie się zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej. Zgodnie z art. 3a ww. ustawy, minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego koordynuje realizację strategii rozwoju współfinansowanych ze środków budżetu państwa lub środków rozwojowych pochodzących z Unii Europejskiej lub z innych źródeł zagranicznych. Zgodnie z art. 4 ust. 1 ww. ustawy, politykę rozwoju prowadzi się na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych.

6. W dniu 14 lutego 2017 r. Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*. Dokument ten określa cele do realizacji do 2020 r., z perspektywą do 2030 r. Wskazuje także sposób, w jaki należy je realizować i definiuje najważniejsze projekty. Uchwała została przyjęta po kilku miesiącach prac i przygotowań, koordynacji pomiędzy departamentami i konsultacji społecznych.

7. *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* jest instrumentem służącym do elastycznego zarządzania głównymi procesami rozwoju w Polsce i definiującym nowy model rozwoju. Łączy wymiar strategiczny i operacyjny – wskazuje niezbędne działania i instrumenty wdrażania celów.

8. Zgodnie z preambułą Agendy 2030, cele zrównoważonego rozwoju koncentrują się na ludziach, planecie, dobrobycie, partnerstwie i pokoju. Krajowe priorytety wdrażania celów zrównoważonego rozwoju przedstawia infografika nr 4.

⁴ Dz. U. z 2017 r., poz. 1376, ze zm.

Infografika nr 4. Krajowe priorytety rozwojowe spójne z Agendą 2030

Źródło: Projekt rządowego raportu na temat wdrażania Celów Zrównoważonego Rozwoju w Polsce, do przedstawienia na posiedzeniu ONZ w 2018 r.

9. *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* opiera się na kilku filarach. Pierwszy filar to reindustrializacja i przyciąganie zagranicznych inwestycji. Inne filary to, między innymi, Konstytucja Biznesu, pakiet 100 zmian dla firm, rozwój innowacyjnych firm, oraz większe ulgi na inwestycje i wdrażanie rozwiązań, takie jak amortyzacja środków trwałych na cele inwestycyjne w małych i średnich firmach. Priorytetowe filary obejmują także zrównoważony rozwój oparty na solidarności. W ramach Strategii zrealizowanych zostanie około 185 projektów⁵. Cele szczegółowe Strategii to: trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną; rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony; skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.

10. Wdrożenie *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* jest strategicznie koordynowane przez Radę Ministrów. Wyznaczono instytucje odpowiedzialne za wdrażanie Strategii, zgodnie z zasadą zintegrowanego podejścia (*whole of government*), między innymi Radę Ministrów oraz ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego. Wdrażanie *Strategii na*

⁵ Informacje dostępne na stronie: <https://www.premier.gov.pl/mobile/en/news/news/the-government-adopted-the-responsible-development-strategy.html>

rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest nadzorowane przez Komitet Koordynacyjny ds. Polityki Rozwoju, który jest organem opiniodawczo-doradczym Prezesa Rady Ministrów, powoływany na podstawie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

11. Przedmiotem kontroli *Przygotowanie do wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030* (nr P/17/114) były działania przygotowujące do wdrażania celów zrównoważonego rozwoju w Polsce. Rezolucja ONZ A/RES/70/1⁶, dotycząca Agendy 2030 została przyjęta we wrześniu 2015 r. przez 193 kraje, w tym przez Polskę. Minister Rozwoju pełnił rolę koordynacyjną we wdrażaniu założeń globalnej agendy rozwoju. Polska zaplanowała opracowanie krajowego dokumentu na temat postępów we wdrażaniu Agendy do przedstawienia w 2018 r. na forum ONZ. Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju przygotowana przez Organizację Narodów Zjednoczonych jest planem zrównoważonego rozwoju świata. W Polsce Agenda 2030 znalazła swoje odzwierciedlenie w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* przyjętej przez Radę Ministrów w lutym 2017 r. Zgodnie z art. 34 Agendy, zrównoważony rozwój obszarów miejskich i zarządzanie nim jest kluczowe dla jakości życia ludzi. Dążąc do osiągnięcia Celu 11 „Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu”, do *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* włączono projekt strategiczny „Pakiet działań dla miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze”. W niektórych średnich miastach Polski, w szczególności w byłych stolicach województw⁷, obserwuje się bowiem zahamowanie rozwoju społeczno-gospodarczego i problemy związane ze spadkiem liczby ludności, starzeniem się społeczeństwa oraz osłabieniem gospodarczej i finansowej bazy samorządu lokalnego.

12. Głównym celem kontroli było sprawdzenie, czy podjęto skuteczne działania na rzecz przygotowania do wdrażania Celów Zrównoważonego Rozwoju wyznaczonych w Agendzie 2030, ze szczególnym uwzględnieniem strategicznego projektu „Pakiet działań dla miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze”, stanowiącego część Celu 11 „Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu”. Cele szczegółowe kontroli były następujące:

1. Czy podjęto należyte działania w zakresie przygotowania do wdrażania Agendy 2030, w szczególności aktywizacji potencjałów miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze odnośnie:
 - przygotowania ram prawnych i strategicznych na poziomie krajowym i regionalnym,
 - budowania kompleksowego partnerstwa i świadomości obywatelskiej?
2. Czy należycie określono i przygotowano zasoby, w szczególności w celu realizacji działań dotyczących aktywizacji miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze?
3. Czy prawidłowo przygotowano monitorowanie stanu zaawansowania wdrażania celów Agendy 2030, w szczególności działań na rzecz aktywizacji miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze?

13. Ocenie podlegały działania dotyczące przygotowania do wdrażania Agendy 2030, ze szczególnym uwzględnieniem przygotowania strategicznego projektu *Pakiet działań dla miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze*. Kontrolą objęto ministra właściwego

⁶ Informacje dostępne na stronie: <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

⁷ Z dniem 1 stycznia 1999 r. wprowadzono w Polsce trzystopniowy podział terytorialny państwa na gminy, powiaty i województwa.

ds. rozwoju regionalnego, prezydentów / burmistrzów 122 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

14. Kontrolą objęto okres od 1 września 2015 r. do 28 marca 2018 r. Kontrola została przeprowadzona przez Departament Administracji Publicznej NIK. Kontrolę na miejscu przeprowadzono w Ministerstwie Rozwoju, koordynującym wdrożenie celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030. Do Głównego Urzędu Statystycznego oraz do 122 średnich miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze skierowano pisma na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli.

15. Jednostki kontrolowane:

1. Ministerstwo Rozwoju, które koordynowało proces przygotowań Polski do wdrożenia Agendy 2030 od 15 marca 2016 r. do 8 stycznia 2018 r. W dniu 9 stycznia 2018 r. Ministerstwo Rozwoju zostało podzielone na dwa ministerstwa:

- Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii, które koordynuje proces wdrażania w Polsce Agendy 2030 oraz
- Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju, które kontynuuje zadanie koordynacji strategicznej projektu *Pakiet działań dla miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze*.

2. Główny Urząd Statystyczny w Polsce, który współpracował z Ministerstwem w przygotowaniach do monitorowania postępów wdrażania Agendy 2030 w Polsce.

3. Urzędy 122 średnich miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze, które mogą korzystać ze wsparcia w ramach projektu strategicznego *Pakiet działań dla miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze*, tj.: Augustów, Bartoszyce, Białogard, Biała Podlaska, Bielawa, Bielsk Podlaski, Biłgoraj, Bolesławiec, Braniewo, Brzeg, Busko-Zdrój, Bytom, Bytów, Chełm, Chełmno, Choszczno, Chrzanów, Ciechanów, Dębica, Działdowo, Dzierżoniów, Elbląg, Ełk, Giżycko, Gniezno, Gorlice, Gostynin, Grajewo, Grudziądz, Gryfice, Hajnówka, Hrubieszów, Inowrocław, Jarosław, Jasło, Jastrzębie Zdrój, Jawor, Jelenia Góra, Jędrzejów, Kamienna Góra, Kędzierzyn-Koźle, Kętrzyn, Kluczbork, Kłodzko, Koło, Konin, Końskie, Kozienice, Krapkowice, Krasnystaw, Kraśnik, Krosno, Kutno, Lidzbark Warmiński, Lubań, Łomża, Malbork, Mielec, Międzyrzecz, Mrągowo, Nakło nad Notecią, Namysłów, Nisko, Nowa Ruda, Nowa Sól, Nowy Sącz, Nowy Targ, Nysa, Olecko, Ostrołęka, Ostrowiec Świętokrzyski, Ostrów Mazowiecka, Ozorków, Piła, Pisz, Pleszew, Prudnik, Przemyśl, Przeworsk, Pułtusk, Radom, Radomsko, Radzyń Podlaski, Rydułtowy, Rypin, Sandomierz, Sanok, Sieradz, Sierpc, Skarżysko Kamienna, Słupsk, Sokółka, Sosnowiec, Stalowa Wola, Starachowice, Staszów, Strzelce Opolskie, Szczecinek, Szczytno, Świdwin, Świebodzice, Świętochłowice, Tarnobrzeg, Tarnów, Tomaszów Lubelski, Tomaszów Mazowiecki, Turek, Wałbrzych, Wałcz, Wieluń, Włocławek, Zabrze, Zakopane, Zambrów, Zamość, Ząbkowice Śląskie, Zduńska Wola, Zgorzelec, Złotoryja, Złotów, Żagań, Żary.

16. Kontrola przygotowania Polski do wdrażania celów zrównoważonego rozwoju wyznaczonych w Agendzie 2030 została przeprowadzona zgodnie z ustawą z dnia 23 grudnia

1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁸, ze szczególnym uwzględnieniem kryteriów określonych w art. 5 ust. 1 tej ustawy; Międzynarodowych Standardów Najwyższych Organów Kontroli (International Standards of Supreme Audit Institutions - ISSAI); międzynarodowych wytycznych kontroli opracowanych przez Inicjatywę Rozwojową Międzynarodowej Organizacji Najwyższych Organów Kontroli (IDI)⁹ oraz według szczegółowych wytycznych wdrażania Międzynarodowych Standardów Najwyższych Organów Kontroli dotyczących kontroli wykonania zadań, przedstawionych w podręczniku kontroli wykonania zadań opracowanym przez IDI¹⁰.

17. W kontroli uwzględniono następujące międzynarodowe standardy ISSAI:
ISSAI 12 – Wkład Najwyższych Organów Kontroli w poprawę jakości życia obywateli,
ISSAI 300 – Podstawowe zasady kontroli wykonania zadań,
ISSAI 3000 – Standardy kontroli wykonania zadań,
ISSAI 3100 – Wytyczne dotyczące kontroli wykonania zadań: Kluczowe zasady,
ISSAI 3200 – Wytyczne dotyczące procesu kontroli wykonania zadań,
ISSAI 5130 – Rola Najwyższych Organów Kontroli w zrównoważonym rozwoju.

18. Zagadnienia kontrolne dotyczące przygotowania do wdrażania Agendy 2030 ocenione zostały pod względem kryterium kontroli NIK: legalność i rzetelność, wyznaczniki do oceny zostały wybrane odrębnie dla każdego pytania kontrolnego spośród postanowień Agendy 2030 oraz *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*. Miernikiem kontrolowanej działalności był zakres zgodności podjętych działań ze wskazanymi postanowieniami Agendy 2030 i *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*. Kontrola została przeprowadzona zgodnie z zasadą skuteczności, która dotyczy realizacji ustalonych celów i osiągnięcia zamierzonych wyników (ISSAI 300/11). W przypadku działań dotyczących:

- włączenia celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 do krajowej polityki rozwoju, określenia niezbędnych zasobów i środków finansowych oraz przygotowania monitorowania postępów we wdrażaniu celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 – NIK przyjęła jako miernik skuteczności opracowanie projektu raportu z postępów we wdrażaniu celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 do przedstawienia na posiedzeniu ONZ w 2018 r.;
- przygotowania określonego w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* projektu pn. *Pakiet działań dla miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze* – NIK przyjęła jako miernik skuteczności rozpoczęcie przez pierwsze miasta korzystania ze wsparcia oferowanego w ramach tego projektu.

19. W kontroli zbadano zastosowanie w przygotowaniu do wdrażania Agendy 2030 następujących zasad:

- zintegrowanego podejścia (whole of government), opartą na wspólnej odpowiedzialności organów publicznych zaangażowanych we wdrażanie Agendy 2030 oraz partnerów. Wartość dodana i efekt synergii są owocem współpracy sektora publicznego, sektora prywatnego i społeczeństwa obywatelskiego;

⁸ Dz. U. z 2017 r. poz. 524, ze zm.

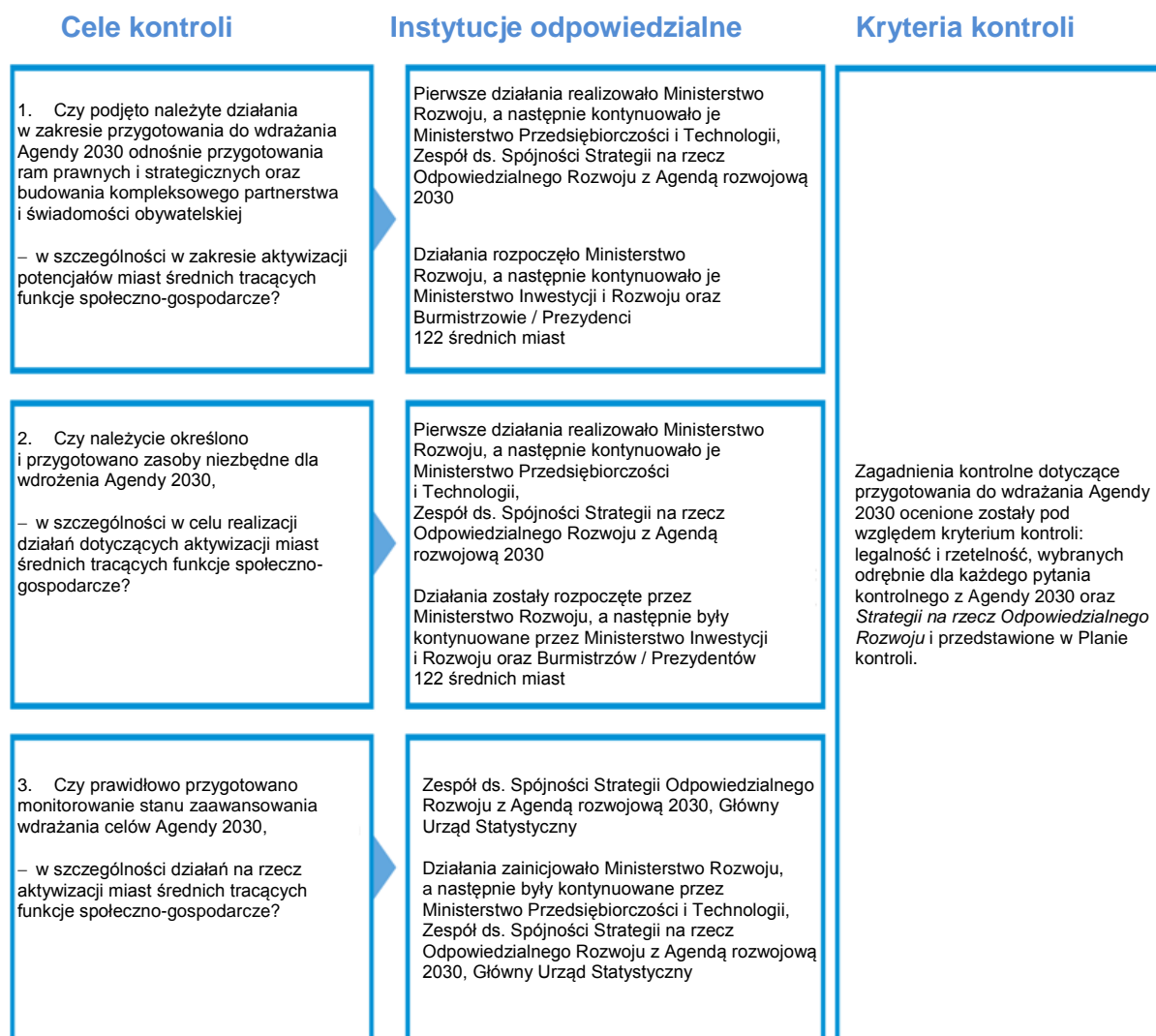
⁹ *Auditing Preparedness for Implementation of Sustainable Development Goals. Guidance for Supreme Audit Institutions*. ONZ/INTOSAI – dokument nietłumaczony: <http://www.idi.no/en/elibrary/cpd/auditing-sustainable-development-goals-programme/303-auditing-preparedness-for-implementation-of-sdgs-a-guidance-for-supreme-audit-institutions/file>.

¹⁰ *IDI Performance Audit Handbook*: <http://www.idi.no/en/all-news/item/62-performance-audit-handbook>

- niepomijania nikogo (no one will be left behind), zakładającą obowiązek niewykluczenia nikogo z uczestnictwa w realizacji celów zrównoważonego rozwoju.

20. Cele kontroli i główni interesariusze zaangażowani w przygotowania do wdrażania Agendy 2030 w Polsce zostali przedstawieni na infografice nr 5.

Infografika nr 5. Cele kontroli i główni interesariusze zaangażowani w przygotowanie do wdrażania Agendy 2030 w Polsce, kontrolowani przez Najwyższą Izbę Kontroli

Źródło: Opracowanie własne zespołu kontrolnego na podstawie *Planu kontroli*.

21. W kontroli wykorzystane zostały następujące metody badawcze:

- kontrola dokumentów (analizą objęto w szczególności dokumentację dotyczącą przygotowania do wdrażania Agendy 2030 w Polsce, przygotowania do realizacji *Planu działań dla miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze*, protokoły z posiedzeń *Zespołu do spraw spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju z Agendą rozwojową 2030*, fiszki projektowe *Agenda 2030 w Polsce* i *Pakiet działań dla miast średnich*, informacje przekazane przez Prezydentów/Burmistrzów miast średnich na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK, czy i w jaki sposób wykorzystują lub zamierzają wykorzystać wsparcie

oferowane w *Pakiecie działań*, informacje przekazane przez Prezesa GUS na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK dotyczące przygotowania GUS do monitorowania postępu we wdrażaniu celów zrównoważonego Rozwoju Agendy 2030);

- wywiady z pracownikami kontrolowanych jednostek (wyjaśnienia ustne i pisemne od przedstawicieli Ministerstwa, Głównego Urzędu Statystycznego i miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze);
- studium przypadku (case study) – szczegółowa analiza projektu pn. Pakiet działań dla miast średnich w szczególności w zakresie jego przygotowania;
- zapytanie skierowane do Ministerstwa Rozwoju przed rozpoczęciem kontroli na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy o NIK;
- diagram Ishikawy¹¹, mapowanie interesariuszy¹², macierz RACI¹³, analiza SWOT¹⁴ wykonane w ramach analizy przedkontrolnej.

22. Wartość dodana kontroli przygotowania do wdrażania Agendy 2030:

- Najwyższa Izba Kontroli aktywnie uczestniczyła w monitorowaniu postępów w zakresie przygotowania Polski do realizacji celów zrównoważonego rozwoju;
- Najwyższa Izba Kontroli umocniła swój krajowy i międzynarodowy wizerunek instytucji aktywnie wspierającej skuteczne wdrażanie celów zrównoważonego rozwoju, wyznaczonych w Agendzie 2030, poprzez zidentyfikowanie problemów i dobrych praktyk;
- Najwyższa Izba Kontroli uzyskała informacje dotyczące zasobów i charakteru problemów towarzyszących przygotowaniom do wdrożenia celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030, w szczególności w zakresie tworzenia bezpiecznych, silnych i zrównoważonych miast sprzyjających włączeniu społecznemu;
- Najwyższa Izba Kontroli wskazała na obszary wymagające szczególnej uwagi rządu, aby zapewnić skuteczną i spójną realizację celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w dalszej perspektywie.

¹¹ Diagram Ishikawy, znany także jako diagram ryby lub jako diagram rybiej ości (ang. fishbone diagram) - używany jest do ilustrowania związków przyczynowo-skutkowych, pomaga w ten sposób oddzielić przyczyny od skutków danej sytuacji i dostrzec złożoność problemu.

¹² Mapowanie interesariuszy (ang. stakeholders mapping) - obejmuje identyfikację wszystkich grup interesariuszy, na które może mieć wpływ dany projekt, zidentyfikowanie oraz przeanalizowanie ich interesów.

¹³ Macierz RACI (znana również jako macierz odpowiedzialności) – opisuje odpowiedzialność członków zespołu za realizację zadań. Jest szczególnie przydatna w wyjaśnianiu ról i zadań w strukturze organizacji, gdzie uwzględnia się szczegółowy plan działalności oraz przedstawia się powiązania pomiędzy poszczególnymi komórkami.

¹⁴ Analiza SWOT jest stosowana do analizy wewnętrznego i zewnętrznego otoczenia projektu. Pozwala wykorzystać zgromadzone informacje do opracowania strategii działania opartej na silnych stronach i szansach, przy jednoczesnym eliminowaniu bądź ograniczaniu słabych stron i zagrożeń.

Rozdział 2 – Ocena ogólna

23. Polska podjęła skuteczne działania na poziomie krajowym w celu przygotowania do wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030.

24. W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, w Ministerstwie Rozwoju zostały zapoczątkowane, a następnie kontynuowane w Ministerstwie Przedsiębiorczości i Technologii skuteczne działania na poziomie krajowym, które mogą zapewnić włączenie celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 do polityk krajowych na rzecz rozwoju. Wyznaczone zostały cele rozwojowe w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*, które są spójne z celami zrównoważonego rozwoju przyjętymi wraz z agendą ONZ, budowane jest partnerstwo administracji rządowej z innymi interesariuszami na rzecz współzarządzania procesami rozwojowymi i realizacji celów zrównoważonego rozwoju oraz prowadzone są prace na rzecz doboru wskaźników mierzących postęp w realizacji celów. Zostały podjęte działania we współpracy z Głównym Urzędem Statystycznym dla zapewnienia monitorowania postępów realizacji celów zrównoważonego rozwoju przyjętych wraz z Agendą 2030.

25. Ministerstwo rozpoczęło przygotowywanie wieloszczeblowego systemu współdziałania instytucji państwa z samorządami województw i samorządami lokalnymi oraz partnerstwa w celu monitorowania i raportowania realizacji celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030. Opracowana struktura organizacyjna będzie służyła włączeniu we współzarządzanie instytucji państwa, w tym organów konstytucyjnych, administracji rządowej i samorządu terytorialnego, także przedstawicieli partnerów społeczno-gospodarczych, stowarzyszeń i organizacji pozarządowych, środowisk akademickich oraz podmiotów prywatnych w szczególności przedsiębiorców.

26. Struktura instytucjonalna przygotowana do zarządzania procesem wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w Polsce została przygotowana z zastosowaniem zintegrowanego podejścia (whole of government) oraz jest spójna z zasadą, że nikt nie zostanie pominięty (no one will be left behind) przyjętą w realizacji Agendy 2030. Projekt *Agenda 2030 ONZ w Polsce*, zakładający stworzenie do końca 2018 r. mechanizmu koordynacji na szczeblu rządowym, w ocenie NIK może być efektywnym narzędziem wdrażania przez Polskę Agendy 2030 i jej celów zrównoważonego rozwoju.

27. W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, w Ministerstwie Rozwoju zostały zapoczątkowane, a następnie kontynuowane w Ministerstwie Inwestycji i Rozwoju, skuteczne działania mające na celu przygotowanie oferty wspierania inwestycji rozwojowych dla części miast średnich, w tym tych które utraciły lub tracą swój potencjał społeczny i gospodarczy. Projekt strategiczny zakomunikowany w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* pn. *Pakiet działań dla średnich miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze*, który wpisuje się w realizację zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich Agendy 2030, został opracowany pod kątem przygotowania odpowiednich struktur zarządczych oraz przebiegu realizacji zadania zgodnie z procesem projektowym obowiązującym w Ministerstwie.

28. Ministerstwo przygotowało zindywidualizowaną ofertę dla zdefiniowanych w SOR miast średnich tracących funkcje społeczne i gospodarcze. Zapewniono m.in. preferencje w kryteriach

wyboru projektów w krajowych programach operacyjnych współfinansowanych ze środków unijnych, zapewniono usługi konsultacyjne w ramach inicjatywy realizowanej z Polskim Funduszem Rozwoju dotyczące źródeł finansowania inwestycji oraz objęcie wskazanych inwestycji wsparciem z Funduszu Inwestycji Samorządowych. W efekcie realizacji Pakietu założono, że nastąpi zwiększenie wartości projektów finansowanych z Unii Europejskiej oraz liczba inwestycji w miastach średnich oraz zwiększy się liczba miast średnich, które uzyskały wsparcie w ramach Funduszu Inicjatyw Samorządowych. Z informacji uzyskanych przez NIK od władarzy miast wynika, że są oni poinformowani o kierowanej do miast średnich tracących funkcje społeczne i gospodarcze ofercie finansowania inwestycji, na bieżąco monitorują i przystępują do ogłaszanych naborów projektów w ramach proponowanej oferty biorąc pod uwagę zdiagnozowane potrzeby miasta i ustalone cele jego rozwoju.

29. W kontrolowanej działalności nie stwierdzono nieprawidłowości.

30. W ramach przygotowań do wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030, Polska opracowała rozwiązania, które mogą być przykładami dobrych praktyk / doświadczeń dla innych. Najwyższa Izba Kontroli wskazała na dobre praktyki w innych państwach, dotyczące rozszerzania zintegrowanego podejścia na poziomie lokalnym oraz zwiększania świadomości społeczeństwa w zakresie celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 (Patrz rozdział 7).

31. Najwyższa Izba Kontroli w związku z przeprowadzoną kontrolą sformułowała uwagi, w których zaleciła jednostkom kontrolowanym rozważenie kontynuowania i intensyfikacji działań w niektórych obszarach, aby zapewnić skuteczną i spójną realizację celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w dalszej perspektywie (Patrz rozdział 8 i infografika nr 1).

Rozdział 3 – Włączenie celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030, w tym Celu 11, w krajową politykę rozwoju

32. Ministerstwo, jako koordynator procesu wdrażania Agendy 2030, podjęło należyte działania, aby wywiązać się z obowiązku przygotowania państwa do wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030. Podjęte dotychczas działania doprowadziły do powiązania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 z konkretnymi działaniami określonymi w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* na szczeblu krajowym na poziomie celów, obszarów i działań priorytetowych, a także wskaźników. Ministerstwo zaangażowało w proces realizacji celów Agendy 2030 szerokie grono interesariuszy poprzez utworzenie społeczno-instytucjonalnego partnerstwa na rzecz wdrażania Agendy 2030 w Polsce.

3.1. Podjęto należyte działania zmierzające do przygotowania systemu instytucjonalnego wdrażania Agendy 2030, nadal istnieje możliwość rozbudowywania partnerstwa

Powiązanie celów zrównoważonego rozwoju z krajową strategią rozwoju

33. Zgodnie z art. 21 Agendy 2030 wszyscy będą dążyć do wdrożenia Agendy we własnych krajach, biorąc pod uwagę różne realia krajowe, możliwości i poziomy rozwoju, z poszanowaniem krajowych zasad i priorytetów.

Priorytety rozwojowe dla Polski zostały sformułowane w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*¹⁵, która jest strategicznym instrumentem zarządzania polityką rozwoju społeczno – gospodarczego kraju realizowaną przez instytucje państwa. Dokument przedstawia cele do realizacji w horyzoncie roku 2020 i 2030 na rzecz podniesienia jakości życia polskich obywateli, wskazuje sposób ich osiągania oraz wskaźniki ich realizacji, określa najważniejsze projekty (tzw. strategiczne lub flagowe). Wdrażanie tych projektów oraz stopień realizacji celów rozwojowych został określony wskaźnikami.

34. Ministerstwo Rozwoju, jako koordynator na poziomie krajowym realizacji postanowień Agendy 2030 w Polsce, wraz z *Grupą ekspercką ws. działań Polski na rzecz osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju Agendy ONZ 2030* (przedstawiciele resortów na poziomie krajowym oraz Głównego Urzędu Statystycznego) dokonali przeglądu działań ministerstw i urzędów w kontekście wdrażania celów i zadań Agendy 2030, według jednakowej dla wszystkich uczestników *Karty działań według celów i zadań Agendy 2030*. Pozwoliło to na wskazanie na poziomie krajowym obszarów i zadań w ramach 17 celów zrównoważonego rozwoju bezpośrednio odnoszących się do Polski oraz pomogło w określeniu zaangażowania poszczególnych instytucji w realizację tych zadań i na tej podstawie ustaleniu resortów wiodących i współpracujących we wdrażaniu poszczególnych celów.

35. Przegląd przeprowadzony wspólnie z resortami był inicjatywą własną Ministerstwa, zmierzającą do zidentyfikowania działań realizowanych w kraju w ramach strategicznych i programowych dokumentów rządowych i ich spójności z poszczególnymi celami zrównoważonego rozwoju. Wiele projektów w ramach tych programów realizowanych było w regionach. Przeglądu działań realizowanych przez samorząd województw w kontekście Agendy 2030 dotychczas nie podejmowano. Ponadto, biorąc pod uwagę długookresowy i horyzontalny charakter celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w ich realizację zaangażowane są w ramach swoich kompetencji również samorządy terytorialne. *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* stanowi podstawę do aktualizacji zintegrowanych strategii rozwoju, w tym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego. Aktualizacja Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego opracowywana jest we współpracy z regionami. Kierunki zapisów uzgadniane są m.in. w ramach warsztatów organizowanych przez przedstawicieli województw. Jedną z sesji warsztatu przeprowadzonego we wrześniu 2017 r. dotyczyła wymiaru lokalnego Agendy 2030. Uczestnicy warsztatów zostali zaznajomieni z celami zrównoważonego rozwoju oraz przykładami dobrych praktyk zarówno z Polski, jak i zagranicą związanymi z wdrażaniem Agendy 2030 na poziomie lokalnym.

36. W Ministerstwie Rozwoju została przygotowana struktura organizacyjna dla efektywnej realizacji procesu koordynacji wdrażania Agendy 2030 na poziomie krajowym. Realizacja krajowej strategii odpowiedzialnego rozwoju została zintegrowana z krajowymi ramami finansowania.

¹⁵ *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* opublikowana na <https://www.mirr.gov.pl/media/48672/SOR.pdf>, str. 7-16.

37. Przyporządkowanie celów zrównoważonego rozwoju wyznaczonych w Agendzie 2030 poszczególnym celom *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* w Polsce przedstawia infografika nr 6.

Infografika nr 6. Spójność celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 z celami szczegółowymi *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*

Cel szczegółowy 1 Strategii Zrównoważony rozwój gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną	Cel szczegółowy 2 Strategii Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	Cel szczegółowy 3 Strategii Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarstwu
           	 	

Obszary przyczyniające się do osiągnięcia celów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

Źródło: Projekt rządowego raportu na temat wdrażania Celów Zrównoważonego Rozwoju w Polsce, do przedstawienia na posiedzeniu ONZ w 2018 r.

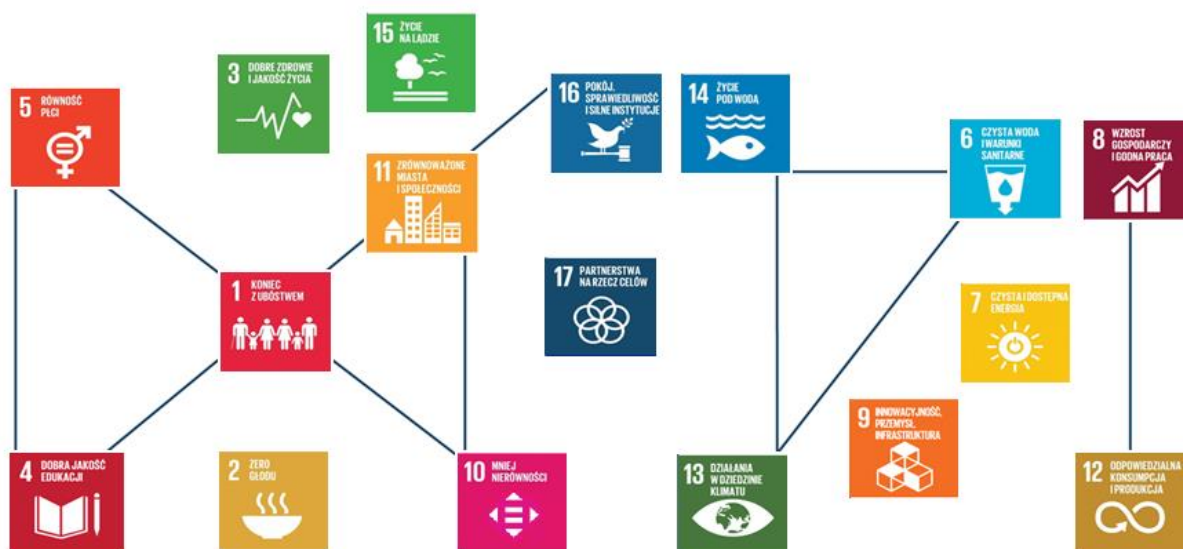
38. Ministerstwo Rozwoju zleciło wykonanie dwóch ekspertyz dotyczących analizy prowadzonej polityki rozwoju w Polsce, tj.:

- 1) ekspertyzy pn. *Pozycja Polski w ramach realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju przyjętych wraz z Agendą 2030 ONZ*, która dotyczyła oceny stanu wyjściowego w zakresie realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju w Polsce oraz porównania poziomu zaawansowania naszego kraju we wdrażaniu Agendy 2030 w odniesieniu do wyników innych państw. Celem analizy było skonfrontowanie wyników Polski w zakresie poszczególnych celów i zadań Agendy 2030 z celami i kierunkami interwencji w SOR. Analiza stanowiła podstawę wyboru priorytetów, a następnie wyboru wskaźników, które będą monitorowały postępy Polski w realizacji celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030.

2) ekspertyzy pn. *Identyfikacja akceleratorów (obszarów działań i polityk) dla efektywnej realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju w Polsce*, która wykazała że najważniejszymi celami dla Polski są: ograniczenie ubóstwa (Cel 1) oraz zapewnienie zrównoważonego rozwoju miast i społeczności (Cel 11). Wskazano sześć obszarów, tzw. akceleratorów zrównoważonego rozwoju, które wpisują się w zakres celów Agendy 2030 dotyczących ochrony mórz i oceanów, pokoju, sprawiedliwości i budowania silnych instytucji, rozwijania partnerstwa dla celów, eliminacji głodu, zapewniania odpowiedzialnej produkcji i konsumpcji, a także rozwoju przemysłu, innowacji i infrastruktury.

39. Analiza wzajemnego oddziaływania celów zrównoważonego rozwoju wyznaczonych w Agendzie 2030 została przedstawiona na infografice nr 7.

Infografika nr 7. Analiza wzajemnego oddziaływania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030

Źródło: Ekspertyza *Identyfikacja akceleratorów (obszarów działań i polityk) dla efektywnej realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju w Polsce*.

Z graficznej prezentacji wynika, że najważniejszymi celami zrównoważonego rozwoju w Polsce są Cele 1 i 11, tj. zmniejszenie ubóstwa i zapewnienie zrównoważonego rozwoju miast i społeczności. Cele z nimi związane to wysoka jakość edukacji (Cel 4), równość płci (Cel 5), mniej nierówności (Cel 10) oraz pokój, sprawiedliwość i silne instytucje (Cel 16). Druga grupa celów zrównoważonego rozwoju to sieć połączeń pomiędzy czystą wodą i odpowiednimi warunkami sanitarnymi (Cel 6), działania w obszarze klimatu (Cel 13) oraz działania na rzecz życia pod wodą (Cel 14). Ostatnią grupę związków zidentyfikowano pomiędzy wzrostem gospodarczym i godną pracą (Cel 8) a odpowiedzialną konsumpcją i produkcją (Cel 12).

Integracja i koordynacja

40. Struktura instytucjonalna przygotowana do zarządzania procesem wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w Polsce została przygotowana z zastosowaniem

zintegrowanego podejścia (whole of government) oraz jest spójna z zasadą, że nikt nie zostanie pominięty (no one will be left behind) przyjętą w realizacji Agendy 2030.

41. Ministerstwo rozpoczęło przygotowywanie wieloszczeblowego systemu współdziałania instytucji państwa z samorządami województw i samorządami lokalnymi oraz partnerstwa w celu monitorowania i raportowania realizacji celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030. Opracowana struktura organizacyjna będzie służyła włączeniu we współzarządzanie instytucji państwa, w tym organów konstytucyjnych, administracji rządowej i samorządu terytorialnego, także przedstawicieli partnerów społeczno-gospodarczych, stowarzyszeń i organizacji pozarządowych, środowisk akademickich oraz podmiotów prywatnych w szczególności przedsiębiorców.

42. Działania w Ministerstwie dotyczące włączenia celów zrównoważonego rozwoju do polityk krajowych na rzecz rozwoju polegały na:

1. Koordynacji, na szczeblu rządowym, wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030. Zadanie to realizowano w Ministerstwie w formie *Projektu Agenda 2030 ONZ w Polsce*. Kluczowymi elementami projektu było: 1) przeprowadzenie analizy jakościowej oceny stanu wyjściowego w zakresie realizacji celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w Polsce oraz porównanie z wynikami innych państw; 2) mapowanie działań realizowanych w ramach polityk publicznych, przyczyniających się do realizacji celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w Polsce; 3) identyfikacja akceleratorów (obszarów działań i polityk), będących dźwignią dla efektywnej realizacji celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w Polsce; 4) prace nad raportem z wdrażania przez Polskę Agendy 2030 do zaprezentowania podczas National Voluntary Review ONZ, w lipcu 2018 r.; 5) budowanie szerokiego partnerstwa na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju w Polsce, w tym kontynuacja współpracy w ramach partnerstwa zainicjowanego podczas konferencji w Ministerstwie w dniu 5 czerwca 2017 r. i rozszerzenie o inne zainteresowane podmioty; 6) powołanie forum interesariuszy; 7) budowa platformy cyfrowej, tj. strony internetowej dedykowanej działaniom na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju w Polsce; 8) promocja Agendy 2030 i upowszechnianie celów Agendy 2030;
2. Koordynacji wdrażania Agendy 2030 na poziomie krajowym, którą zapewniło powołanie przez Komitet Koordynacyjny do spraw Polityki Rozwoju¹⁶ *Zespołu ds. spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) z Agendą rozwojową 2030 i jej Celami Zrównoważonego Rozwoju*¹⁷. Głównym celem powołania Zespołu było przygotowanie Polski do krajowego przeglądu wdrażania celów Zrównoważonego Rozwoju w ramach Voluntary National Review (VNR) w lipcu 2018 r. w trakcie sesji Politycznego Forum Wysokiego Szczebla (High Level Political Forum – HLPF) Organizacji Narodów Zjednoczonych. Polska zadeklarowała HLPF rok 2018 jako termin przeglądu i raportu z wdrażania Agendy 2030. Zadania Zespołu to: 1) wybór krajowych priorytetów wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w oparciu o SOR; 2) zapewnienie

¹⁶ Organ opiniodawczo-doradczy Prezesa Rady Ministrów. W odniesieniu do SOR, Komitet analizuje propozycje dokumentów strategicznych, w tym strategii i polityk określających szczegółowe cele oraz instrumenty realizacyjne kluczowe dla realizacji Strategii, projekty odpowiednich aktów prawnych oraz dokumenty i informacje dotyczące przebiegu wdrażania SOR i jej instrumentów realizacyjnych, w tym zawierające ocenę ich skuteczności i efektywności.

¹⁷ Uchwała nr 68 Komitetu Koordynacyjnego do spraw Polityki Rozwoju z dnia 1 września 2017 r. w sprawie powołania Zespołu ds. spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju z Agendą 2030.

partycypacyjnego procesu przygotowania raportu krajowego w ramach VNR ONZ nt. wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w Polsce, poprzez włączenie do dyskusji przedstawicieli administracji rządowej, samorządowej oraz strony społecznej; 3) wymiana informacji, dobrych praktyk i dzielenie się wiedzą nt. tworzenia warunków dla efektywnej realizacji celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w Polsce; 4) monitorowanie postępów w realizacji kierunków rozwoju określonych w SOR i w jaki sposób realizacja tych kierunków wpływa na osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w Polsce; 5) wsparcie przy organizacji wydarzeń towarzyszących polskiemu przeglądowi na sesji ONZ w 2018 r.

43. *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* stanowi postawę do aktualizacji zintegrowanych strategii rozwoju, w tym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego jest dokumentem o charakterze terytorialnym, określającym cele polityki regionalnej i instrumenty ich realizacji. Określa też zasady i mechanizmy współpracy i koordynacji działań podejmowanych przez podmioty publiczne i prywatne na rzecz rozwoju regionalnego wewnątrz oraz pomiędzy wszystkimi poziomami zarządzania polityką rozwoju, tj. krajowym, regionalnym, lokalnym. Na etapie projektowania krajowego raportu z wdrażania Agendy 2030 w Polsce, do prac zostali włączeni również partnerzy społeczno-gospodarczy¹⁸, aby ich opinia mogła być ujęta w dokumencie.

44. Według zapisów Celu 17 *Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju* Agendy 2030 należy zachęcać do tworzenia i promowania partnerstwa publicznego, publiczno-prywatnego i partnerstwa z udziałem społeczeństwa obywatelskiego.

Ministerstwo w dniu 5 czerwca 2017 r. rozpoczęło budowanie *Partnerstwa na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju*, do którego przystąpiło około 70 różnych instytucji, organizacji i przedsiębiorstw zainteresowanych wspólną pracą na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w Polsce. Zgodnie z kartą *Projektu Agenda 2030 ONZ w Polsce* planowane jest utworzenie cyfrowej platformy inicjatyw na rzecz celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w II i III kwartale 2018 r. Planowana jest organizacja krajowego forum interesariuszy jako platformy prowadzenia merytorycznej debaty, wymiany informacji i doświadczeń oraz nawiązywania skutecznej współpracy na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030.

45. Zainicjowane działania w kierunku budowania społeczno-instytucjonalnego partnerstwa na rzecz wdrażania Agendy 2030 w Polsce zdaniem NIK, powinny być kontynuowane i zintensyfikowane w celu włączenia jak najszerszego grona interesariuszy reprezentujących różne środowiska.

¹⁸ M.in. organizacje pracodawców i organizacje związkowe, samorządy zawodowe, izby gospodarcze, organizacje pozarządowe oraz jednostki naukowe.

3.2. Podjęto należyte działania w celu budowania świadomości społecznej na temat celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030, można dalej intensyfikować promowanie i upowszechnianie celów.

Budowanie świadomości społecznej i włączanie interesariuszy

46. Dalsze upowszechnianie i promocja poprzez włączanie w to zadanie szerokiego grona instytucji administracji rządowej i samorządu terytorialnego spowoduje zwiększenie świadomości w społeczeństwie dotyczącej realizacji celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w Polsce.

47. Elementem *Projektu Agenda 2030 ONZ w Polsce* jest promocja Agendy 2030 i upowszechnianie celów zrównoważonego rozwoju oraz komunikacja dotycząca wdrażania w Polsce¹⁹. Została opracowana broszura pn. *Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju – implementacja w Polsce* (wersja w języku polskim i w języku angielskim). W ramach przygotowania do przeglądu wdrażania przez Polskę celów zrównoważonego rozwoju członkowie *Zespołu do spraw spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) z Agendą rozwojową 2030 i jej Celami Zrównoważonego Rozwoju* przekazują informacje nt. podejmowanych działań w zakresie realizacji Agendy 2030.

48. W ramach upowszechniania i promocji celów zrównoważonego rozwoju Ministerstwo:

- utworzyło na początku 2017 r. dedykowaną zakładkę na stronie internetowej, w tym zamieszczono przetłumaczoną na język polski rezolucję ONZ;
- podejmuje działania promocyjne, angażując się w szereg inicjatyw partnerskich na rzecz upowszechniania celów zrównoważonego rozwoju;
- wydało w połowie 2017 r. broszurę informacyjną (wersja polska i angielska) *Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju – implementacja w Polsce*, udostępnioną w wersji elektronicznej i papierowej;
- udzielało patronatów inicjatywom, przedsięwzięciom i działaniom realizowanym przez podmioty zewnętrzne, których wartość merytoryczna i skala oddziaływania przyczynia się do zwiększenia świadomości nt. celów zrównoważonego rozwoju;
- przygotowywało materiały informacyjne i prezentacje nt. procesu wdrażania celów zrównoważonego rozwoju w Polsce dla instytucji, organizacji międzynarodowych;
- planuje uruchomienie cyfrowej platformy działań realizowanych na rzecz celów zrównoważonego rozwoju, podjęcie współpracy z mediami i nowoczesnymi kanałami komunikacji internetowej jak Facebook, Twitter.

49. Wyniki badań dotyczących poziomu wiedzy w społeczeństwie o celach zrównoważonego rozwoju w państwach członkowskich Unii Europejskiej²⁰, przeprowadzonych pod koniec 2016 r. na zlecenie Komisji Europejskiej wskazują, że w Polsce aż 65% badanych nie słyszało o celach

¹⁹ Międzynarodowe badania opinii publicznej na temat celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 wskazują, że jedynie od 28 do 45% ankietowanych słyszało o tych celach, zaledwie 1 na 100 obywateli zna cele bardzo dobrze, a 25% zna tylko nazwę. https://www.oecd.org/development/pgd/International_Survey_Data_DevCom_June%202017.pdf.

²⁰ *EU Citizens' Views on Development, Cooperation and Aid. Special Eurobarometer Report No 455, April 2017:* https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/sp455-development-aid-final_en.pdf.

zrównoważonego rozwoju Agendy 2030, 24% badanych słyszało o ww. celach, ale nie wie dokładnie, co one oznaczają, a zaledwie 9% badanych słyszało o ww. celach i wie, co one oznaczają. Największa znajomość celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 spośród państw członkowskich UE wystąpiła w Finlandii (73%), Luksemburgu (62%), Holandii (61%), Austrii (57%), Szwecji (56%), Belgii (54%).

50. Strony internetowe Ministerstwa zawierały ogólne informacje na temat celów i zadań Agendy 2030, przyjętego podejścia do jej wdrażania w Polsce oraz sposobu monitorowania postępów jej realizacji. Spośród przeanalizowanych 15 stron internetowych²¹ resortów oraz KPRM, których przedstawiciele zaangażowani są w prace *Zespołu ds. spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju z Agendą rozwojową 2030*, tylko na trzech stronach²² zamieszczone były informacje na temat celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030.

51. Promocja Agendy 2030 i upowszechnianie celów zrównoważonego rozwoju, w opinii NIK, powinna być zintensyfikowana w różnych środowiskach i grupach społecznych. W szczególności należałoby wykorzystać możliwość zamieszczania informacji na temat Agendy 2030 na stronach internetowych ministerstw i urzędów, których przedstawiciele zaangażowani są w *Zespole ds. spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju z Agendą rozwojową 2030*.

3.3. W celu zaktywizowania średnich miast w ramach realizacji Celu 11 Agendy 2030 został skutecznie przygotowany Pakiet działań, potrzebne jest jednak proaktywne podejście beneficjentów

Zintegrowane podejście i niepomijanie nikogo w aktywizowaniu miast średnich

52. W Ministerstwie Rozwoju zostały zapoczątkowane, a następnie kontynuowane w Ministerstwie Inwestycji i Rozwoju, skuteczne działania mające na celu przygotowanie oferty wspierania inwestycji rozwojowych dla części miast średnich, w tym tych które utraciły lub tracą swój potencjał społeczny i gospodarczy. Projekt strategiczny przyjęty w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju pn. Pakiet działań dla średnich miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze*, który wpisuje się w realizację zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich Agendy 2030, został opracowany pod kątem przygotowania odpowiednich struktur zarządczych oraz przebiegu realizacji zadania zgodnie z procesem projektowym obowiązującym w Ministerstwie.

53. Ministerstwo przygotowało zindywidualizowaną ofertę dla zdefiniowanych w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* miast średnich tracących funkcje społeczne i gospodarcze. Zapewniono m.in. preferencje w kryteriach wyboru projektów w krajowych programach operacyjnych współfinansowanych ze środków unijnych, zapewniono usługi konsultacyjne w ramach inicjatywy realizowanej z Polskim Funduszem Rozwoju dotyczące źródeł finansowania inwestycji oraz objęcie wskazanych inwestycji wsparciem z Funduszu Inwestycji Samorządowych. W efekcie realizacji Pakietu założono, że nastąpi zwiększenie wartości projektów finansowanych

²¹ Dokonano analizy strony internetowej Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Ministerstw: Zdrowia, Edukacji Narodowej, Sprawiedliwości, Cyfryzacji, Infrastruktury, Energii, Finansów, Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Środowiska, Sportu i Turystyki, Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Obrony Narodowej, Spraw Zagranicznych, Nauki i Szkolnictwa Wyższego w dniu 26 stycznia 2018 r.

²² Tj. Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Środowiska, Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

z Unii Europejskiej oraz liczba inwestycji w miastach średnich oraz zwiększy się liczba miast średnich, które uzyskały wsparcie w ramach Funduszu Inicjatyw Samorządowych. Z informacji uzyskanych przez NIK od władarzy miast wynika, że są oni poinformowani o kierowanej do miast średnich tracących funkcje społeczne i gospodarcze ofercie finansowania inwestycji, na bieżąco monitorują i przystępują do ogłaszanych naborów projektów w ramach proponowanej oferty biorąc pod uwagę zdiagnozowane potrzeby miasta i ustalone cele jego rozwoju.

54. Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Prezydentów / Burmistrzów miast średnich objętych pomocą, niewiele miast rozpoczęło wdrażanie projektów w ramach wspomnianego Pakietu. Zdaniem NIK istotne jest upowszechnianie informacji na temat możliwości wsparcia zaoferowanego w *Pakiecie działań dla miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze*, w celu zwiększenia zainteresowania średnich miast planowaniem i ubieganiem się o wsparcie.

55. W art. 34 Agendy 2030 wskazano, że zrównoważony rozwój obszarów miejskich i zarządzanie tymi obszarami mają kluczowe znaczenie dla jakości życia ludzi. Współpraca z lokalnymi władzami i społecznościami powinna sprzyjać odnowie i planowaniu miast i osiedli ludzkich w sposób sprzyjający spójności społecznej i bezpieczeństwu osobistemu oraz stymulowaniu innowacji i zatrudnienia. W Celu 11 *Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu* Agendy 2030 za istotną uznaje się potrzebę zapewnienia wszystkim ludziom dostępu do bezpiecznych i przystępnych cenowo mieszkań i środków transportu. Wśród priorytetów wymienia się zintensyfikowanie zrównoważonej urbanizacji sprzyjającej włączeniu społecznemu oraz wsparcie korzystnych ekonomicznie, społecznie i środowiskowo połączeń pomiędzy obszarami miejskimi, podmiejskimi i wiejskimi poprzez wzmocnienie planowania rozwoju, a także dostęp do bezpiecznych terenów zielonych, sprzyjających integracji społecznej. Zadaniem w tym zakresie jest znaczące zwiększenie liczby miast i osiedli ludzkich opracowujących i wdrażających zintegrowane polityki oraz plany dążące do zwiększenia integracji społecznej i efektywności wykorzystania zasobów.

56. Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich zostały sformułowane w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR)*, która jest strategicznym instrumentem zarządzania polityką rozwoju społeczno-gospodarczego kraju realizowaną przez instytucje państwa. Dokument przedstawia cele do realizacji w horyzoncie roku 2020 i 2030 na rzecz podniesienia jakości życia polskich obywateli, wskazuje sposób ich osiągnięcia oraz wskaźniki ich realizacji, określa najważniejsze projekty.

57. Krajowa Polityka Miejska 2023²³ określa działania administracji rządowej dotyczące polityki miejskiej, uwzględniając cele i kierunki wyznaczone w Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju oraz Krajowej Strategii Rozwoju Terytorialnego. Celem jest ukierunkowane terytorialnie działanie państwa na rzecz zrównoważonego rozwoju miast i ich obszarów funkcjonalnych oraz wykorzystanie zgromadzonych tam potencjałów w procesach rozwoju kraju. Celem strategicznym Krajowej Polityki Miejskiej jest wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawy jakości życia mieszkańców. Wątkami tematycznymi ujętymi w Krajowej Polityce Miejskiej, mającymi związek z Celem 11 Zrównoważonego Rozwoju Agendy 2030 są: kształtowanie przestrzeni, rewitalizacja, transport i mobilność miejska, partycypacja

²³ Dokument przyjęty uchwałą nr 198 Rady Ministrów z dnia 25 października 2015 r. (M.P. z 2015 r. poz. 1235).

społeczna, niskoemisyjność i efektywność energetyczna, ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu, polityka inwestycyjna.

58. *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* kierunkuje działania m. in. na aktywnie gospodarczo i przyjazne mieszkańcom miasta w ramach celu szczegółowego II *Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony*. *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* wymienia miasta średnie, w tym tracące funkcje społeczno-gospodarcze z jednej strony jako obszary doświadczające największych trudności społeczno-gospodarczych, ale także postrzega je jako obszary o dużym potencjale rozwojowym, który trzeba uaktywnić i rozwijać.

Przygotowanie Pakietu działań dla średnich miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze

59. Celem *Pakietu działań dla średnich miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze* jest:

- wsparcie miast średnich w konkurencji z większymi ośrodkami o środki europejskie;
- wzmocnienie potencjału samorządów w wykorzystywaniu innych niż fundusze europejskie źródeł finansowania (np. partnerstwo publiczno-prywatne, wejście kapitałowe inwestora);
- wzmocnienie atrakcyjności miast średnich jako miejsca dla inwestowania.

60. Oczekiwane korzyści wynikające z *Pakietu* to:

- zwiększenie wartości projektów finansowanych z UE, realizowanych przez miasta średnie;
- zwiększenie liczby inwestycji w miastach średnich;
- zwiększenie liczby miast średnich, które uzyskały wsparcie w ramach Funduszu Inicjatyw Samorządowych.

61. Realizację *Pakietu działań* podzielono na dwie fazy przedstawione na infografice nr 8.

Infografika nr 8. Etapy realizacji projektu *Pakiet działań dla miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze*

Źródło: Wyniki kontroli.

Od 2017 r. do 2020 r. *Pakiet* realizowany jest w pierwszym etapie poprzez ukierunkowanie dostępnych programów europejskich i krajowych środków budżetowych m.in. poprzez premiowanie miast średnich, przygotowanie dedykowanych kopert finansowych oraz

intensywne działania informacyjno-promocyjne. W ramach *Pakietu dla średnich miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze* dedykowane nabory lub dodatkowe punkty (w zależności od programu) dla tych miast na łączną kwotę ok. 2,5 mld zł zostały przewidziane w programach operacyjnych: Wiedza Edukacja Rozwój (ok. 970 mln zł), Inteligentny Rozwój (ok. 900 mln zł), Infrastruktura i Środowisko (ok. 520 mln zł) oraz Polska Wschodnia (ok. 60 mln zł). Po 2020 r. *Pakiet działań dla miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze* będzie realizowany poprzez wzmocniony system koordynacji działań ukierunkowanych na ich wsparcie i integrację pakietu instrumentów, obejmujących zarówno działania współfinansowane przez Unię Europejską w ramach krajowych i regionalnych programów europejskich, jak i działania samorządów terytorialnych oraz podmiotów prywatnych, przy wykorzystaniu mechanizmu pakietów zintegrowanych przedsięwzięć rozwojowych na szerszą skalę.

62. Projekt strategiczny SOR pn. *Pakiet dla średnich miast tracących funkcje społeczne i gospodarcze* będzie monitorowany według zasad przyjętego w Ministerstwie procesu projektowego złożonego z fazy przygotowania, fazy planowania, fazy realizacji i fazy zakończenia projektu. Przygotowana została wystarczająca struktura organizacyjna do monitorowania realizacji Pakietu.

63. *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* definiuje miasta średnie jako miasta powyżej 20 tys. mieszkańców lub powyżej 15 tys. mieszkańców w przypadku miast będących stolicami powiatów, z wyłączeniem miast wojewódzkich. W analizie pn. „Delimitacja miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze” spośród 255 miast średnich zidentyfikowano 122 miasta najbardziej tracące funkcje społeczno-gospodarcze, które wymagają szczególnego wsparcia²⁴. Kilka przykładów średnich miast z ww. listy 122 miast przedstawiono na zdjęciach 1-4 wraz z ich geograficznym położeniem na mapie.

²⁴ P. Śleszyński, *Delimitacja średnich miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze*. Polska Akademia Nauk, 2016: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/54173/pakiet2.pdf>.

Infografika nr 10. Przykłady miast średnich z listy 122 miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze, wraz z ich geograficznym położeniem na mapie Polski

Zdjęcie 1. Gniezno

Źródło: zdjęcie wykonane przez zespół kontrolny

Zdjęcie 2. Olecko

Źródło: zdjęcie wykonane przez zespół kontrolny

Zdjęcie 3. Rydułtowy

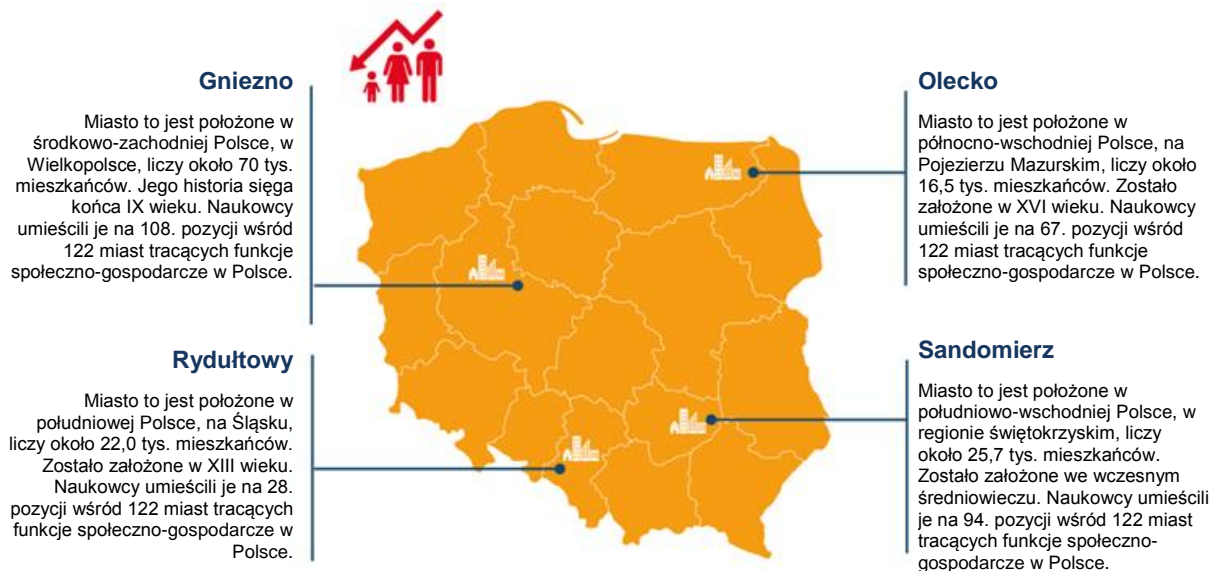

Źródło: google.com

Zdjęcie 4. Sandomierz

Źródło: zdjęcie wykonane przez zespół kontrolny

Źródło: Opracowanie własne zespołu kontrolnego na podstawie oficjalnych stron internetowych miast i wyników badań naukowych przedstawionych w opracowaniu pt. *Delimitacja średnich miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze*. Polska Akademia Nauk, 2016: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/54173/pakiet2.pdf>.

64. Według naukowców, 122 średnich miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze w Polsce stoi w obliczu poważnych problemów rozwojowych związanych, na przykład, ze spadkiem liczby ludności (w szczególności lepiej wykształconej oraz w wieku produkcyjnym), a także starzeniem się społeczeństwa, brakami na rynku pracy wynikającymi z uciążliwych dojazdów do pracy, różnymi problemami społecznymi wynikającymi często ze społecznego wyłączenia, utraty aktywności, spadku liczby dużych przedsiębiorstw, niezadowalającej dostępności transportu, w tym niewystarczających połączeń transportu publicznego z innymi miastami i regionami.

65. Skierowano pisma do Prezydentów lub Burmistrzów 122 miast średnich, które zgodnie z wynikami analizy przeprowadzonej przez Polską Akademię Nauk w największym stopniu zagrożone są utratą funkcji społeczno-gospodarczych, z zapytaniem czy i w jakim zakresie korzystają/zamierzają skorzystać ze wsparcia oferowanego w ramach *Pakietu dla średnich miast*. Wyniki analizy udzielonych odpowiedzi wykazały, że miasta znają ofertę wsparcia dostępną w ramach *Pakietu dla średnich miast*, na bieżąco monitorują ogłaszane nabory i rozważają możliwość udziału, biorąc pod uwagę zdiagnozowane potrzeby miasta i ustalone cele jego rozwoju. Jednak ponad 40% miast nie podjęło jak dotąd działań w celu skorzystania ze wsparcia dostępnego w ramach *Pakietu dla średnich miast* z krajowych programów operacyjnych w ramach konkursów ogłoszonych w 2017 r. i zaplanowanych na 2018 r. oraz z Funduszu Inwestycji Samorządowych. W opinii Prezydentów/Burmistrzów miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, dostępne formy wsparcia w ramach *Pakietu dla średnich miast* niewystarczająco odpowiadają najpilniejszym potrzebom miast, nie wszystkie planowane przez miasta przedsięwzięcia wpisują się w formy wsparcia w ramach ww. pakietu. W szczególności Prezydenci/Burmistrzowie miast średnich wskazali na potrzebę uwzględnienia w ramach *Pakietu dla średnich miast* inwestycji infrastrukturalnych, np. dotyczących poprawy dostępności transportowej miast średnich poprzez budowę i przebudowę linii drogowych i kolejowych, a także inwestycje w zakresie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, ciepłowniczej, oświatowej, sportowej, termomodernizację budynków, ochronę zabytków oraz odnawialne źródła energii. W opinii Prezydentów/Burmistrzów miast średnich brakuje również w ww. pakiecie wsparcia dla miast średnich na poziomie regionalnym, poprzez m.in. preferencje w ramach regionalnych programów operacyjnych (np. oddzielne poddziałania, dedykowane nabory, dodatkowe punkty). Prezydenci/Burmistrzowie miast średnich zwracali uwagę także na ograniczone możliwości finansowe przystępowania do nowych konkursów w związku z koniecznością zapewnienia środków na realizację innych projektów współfinansowanych ze środków unijnych w ramach krajowych i regionalnych programów operacyjnych.

66. Analiza, której wyniki przedstawiono na infografice nr 10, wykazała, że:

- 1) Spośród 107 miast, które udzieliły odpowiedzi na pytania NIK²⁵, 45 miast (42,1%) nie realizuje projektów wyłonionych w naborach ogłoszonych w ramach *Pakietu dla średnich miast* w 2017 r., nie podjęło jeszcze działań w celu przystąpienia do naborów zaplanowanych na 2018 r., ani nie zgłosiło projektów do Funduszu Inwestycji Samorządowych.
- 2) W przypadku naborów do krajowych programów operacyjnych ogłoszonych w ramach *Pakietu dla średnich miast* w 2017 r., 24 spośród 107 miast (22,4%) realizuje ogółem 27 projektów, w tym 19 projektów (70,4%) z Programu Operacyjnego Infrastruktura

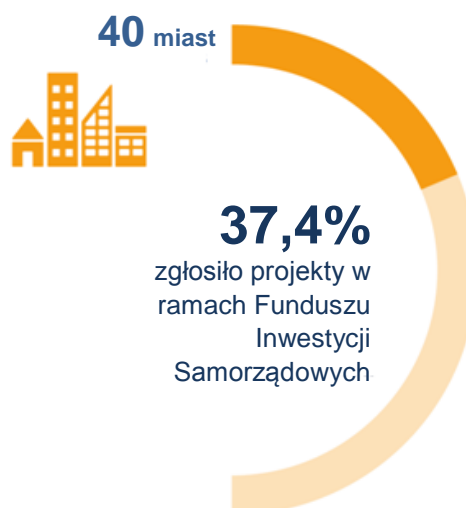
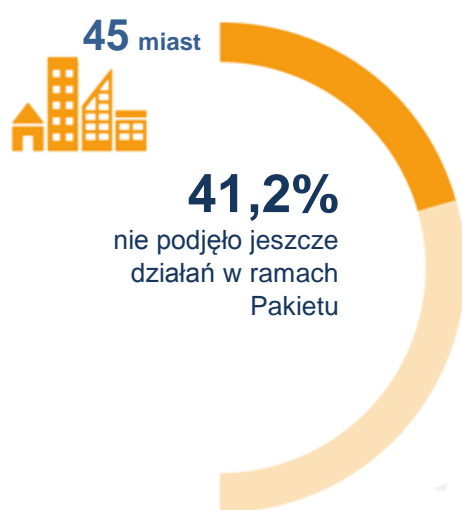
²⁵ Stan na 28 marca 2018 r.

i Środowisko o łącznej wartości powyżej 274,9 mln zł oraz 8 projektów (29,6%) z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój o łącznej wartości powyżej 4,5 mln zł.

- 3) W przypadku naborów do krajowych programów operacyjnych zaplanowanych na 2018 r., miasta monitorują dostępne formy wsparcia, analizują na bieżąco możliwość przystąpienia do konkursów z uwzględnieniem potrzeb i możliwości, rozważają przygotowanie wniosków konkursowych. Spośród 107 miast, które udzieliły odpowiedzi na pytania NIK, 44 miasta (41,1%) planują w 2018 r. złożenie wniosków w naborach współfinansowanych z krajowych programów operacyjnych, w tym 37 miast (84,1%) planuje złożenie wniosków w naborach współfinansowanych z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, pięć miast (11,4%) planuje złożenie wniosków w naborach współfinansowanych z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz dwa miasta (4,5%) planują złożenie wniosków w naborach współfinansowanych z obu ww. programów.
- 4) Odnośnie Funduszu Inwestycji Samorządowych, miasta analizują na bieżąco możliwość skorzystania pod kątem potrzeb i możliwości samorządu. Spośród 107 miast, które udzieliły odpowiedzi na pytania NIK, 40 miast (37,4%) zgłosiło 74 projekty i oczekują na spotkanie konsultacyjne z przedstawicielami Polskiego Funduszu Rozwoju, lub analizują propozycje złożone przez przedstawicieli Polskiego Funduszu Rozwoju. Pozostałe 67 miast (62,6%) nie wyklucza złożenia projektów w przyszłości.

Infografika nr 10. Wstępne działania miast w ramach *Pakietu działań dla miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze* (według stanu na 28 marca 2018 r.)

Spośród **107** miast:

Źródło: Opracowanie własne zespołu kontrolnego na podstawie wyników kontroli.

67. W karcie projektu *pn. Pakiet działań dla miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze* zidentyfikowane zostały potencjalne zagrożenia dla realizacji projektu m.in.:

- brak zainteresowania miast aplikowaniem w programach krajowych w ramach preferencyjnych naborów;
- słaba jakość planowanych inwestycji miast średnich;
- słaba oferta inwestycyjna w miastach średnich;
- protesty związane z wyselekcjonowaniem określonej liczby miast, a pominięciem innych (np. powiatowych poniżej 15 tys. mieszkańców).

68. Zapowiedziany w SOR *Pakiet działań dla średnich miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze* został ogłoszony 12 kwietnia 2017 r. Druga konferencja odbyła się 27 czerwca

2017 r. Zaprezentowana została oferta wsparcia inwestycji publicznych, jak również możliwości wsparcia przedsiębiorców i przyciągania nowych inwestorów. Następnie na konferencji 11 stycznia 2018 r. m.in. zaprezentowano ofertę Polskiego Funduszu Rozwoju dla finansowania inwestycji jednostek samorządu terytorialnego.

69. Na konferencjach m. in. zaprezentowana została oferta wsparcia inwestycji publicznych (m.in. funduszy europejskich), wsparcie inwestycji w modelu PPP (publiczno-prywatne partnerstwo) oraz oferta Polskiego Funduszu Rozwoju i inwestycji środkami Funduszu Inwestycji Samorządowych, jak również możliwości wsparcia przedsiębiorców i przyciągania nowych inwestorów.

70. Nabór konkursowy objęty *Pakiem działań* podlegał akcji informacyjno-promocyjnej, m.in. prowadzono mailing do średnich miast, informując o rozpoczynających się naborach. Konsultanci punktów informacyjnych realizowali zadanie proaktywnego informowania grupy docelowej (miast średnich, przedsiębiorców, organizacji społecznych) ze swojego obszaru o rozpoczynającym się naborze poprzez kontakt telefoniczny, mailowy i organizację dedykowanych spotkań. Promowano *Pakiet działań* w ramach działań informacyjnych i promocyjnych Funduszy Europejskich w mediach. Przed każdym naborem konkursowym zapraszani są eksperci z instytucji organizujących konkursy do przeprowadzenia internetowego szkolenia dotyczącego niezbędnych do uczestnictwa w konkursie informacji, które zamieszczone były również na stronie internetowej Pakietu.

71. W ocenie NIK, Ministerstwo przygotowując *Pakiet działań* stworzyło możliwości zwiększenia szans finansowania inwestycji dla miast, natomiast korzystanie z zapewnionych preferencji będzie zależało od zainteresowania miast przygotowaną ofertą. Poprawa warunków rozwojowych miast średnich tracących funkcje społeczne i gospodarcze będzie wymagała, zdaniem NIK, koncentracji uwagi na wzmacnianiu współpracy i partnerstwa pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego a przedsiębiorcami, rządem i społeczeństwem dla rozwiązywania problemów i wykorzystywania możliwości do realizacji inwestycji rozwojowych.

72. Wykorzystanie instrumentów wsparcia w przygotowanym *Pakiecie działań dla miast średnich tracących funkcje społeczne i gospodarcze*, zdaniem NIK, uzależnione będzie od aktywności i kompetencji zainteresowanych samorządów oraz ich zdolności do realizacji projektów rozwojowych i ubiegania się o dofinansowanie projektów. NIK poddaje również pod rozwagę dalsze dostosowywanie oferty wsparcia dla miast średnich w ramach dostępnych programów europejskich i krajowych środków budżetowych do przyczyn, które powodują, że miasta średnie są zagrożone degradacją oraz oferowanie preferencji, które sukcesywnie zwiększą szanse miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze w konkurencji o środki z innymi miastami.

Rozdział 4 - Przygotowanie zasobów i środków finansowych do wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030

Identyfikacja zasobów niezbędnych do wdrażania celów zrównoważonego rozwoju

73. W Ministerstwie Rozwoju została przygotowana struktura organizacyjna dla efektywnej realizacji procesu koordynacji wdrażania Agendy 2030 na poziomie krajowym. Realizacja krajowej strategii odpowiedzialnego rozwoju została zintegrowana z krajowymi ramami finansowania.

Spójność polityk na rzecz rozwoju z polityką współpracy rozwojowej została również zagwarantowana poprzez włączenie do prac w ramach *Zespołu ds. spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju z Agendą rozwojową 2030* przedstawiciela Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Podejście zintegrowane (whole of government) zostało wzmocnione poprzez koordynację na szczeblu krajowym wdrażania celów SOR z celami Agendy 2030. Podjęte zostały działania (np. seminaria) w celu budowania partnerstwa pomiędzy instytucjami rządowymi, jak i administracją lokalną, regionalną, środowiskami naukowymi, biznesem i wszystkimi zainteresowanymi stronami i grupami w celu realizacji zasady Agendy 2030, że nikt nie zostanie pominięty (no one will be left behind).

74. Zgodnie z art. 21 Agendy 2030 nowe cele i zadania weszły w życie 1 stycznia 2016 r. i będą wyznaczać kierunki decyzji podejmowanych w ciągu najbliższych 15 lat. Koordynację wdrażania Agendy 2030 na poziomie krajowym przyjął od marca 2016 r. Ministerstwo Rozwoju. Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii, które przejęło dział gospodarka wyłączony z Ministerstwa Rozwoju od 9 stycznia 2018 r., kontynuuje sprawy związane z analizowaniem i monitorowaniem zobowiązań wynikających z wdrażania przez Polskę Agendy 2030.

75. Art. 63 Agendy 2030 wskazuje, aby wysiłki koncentrować na opracowaniu i realizacji spójnych krajowych strategii zrównoważonego rozwoju, wspieranych przez krajowe ramy finansowania. Jak podano w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*²⁶ cele będą finansowane z:

- publicznych funduszy krajowych, tj. budżetu państwa oraz państwowych funduszy celowych, budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz innych środków jednostek oraz form organizacyjno-prawnych sektora finansów publicznych;
- publicznych środków wspólnotowych (w tym unijnych funduszy strukturalnych i inwestycyjnych oraz płatności bezpośrednich w ramach Wspólnej Polityki Rolnej), a także innych źródeł zagranicznych;
- środków prywatnych obejmujących również kredyty, leasing, pożyczki, także poręczone lub gwarantowane przez podmioty uprawnione do udzielania poręczeń lub gwarancji. Źródła środków prywatnych to: sektor bankowy i leasingowy, potencjał inwestycyjny przedsiębiorstw, potencjał inwestycyjny spółek Skarbu Państwa, gospodarstwa domowe.

Realizacja wszystkich celów rozwojowych Strategii będzie wymagała zaangażowania środków publicznych oraz prywatnych, szacowanych do 2020 r. na około 1,5 biliona zł po stronie sektora publicznego oraz ponad 0,6 biliona zł w ramach inwestycji prywatnych.

76. Współpraca międzyinstytucjonalna w układzie pionowym rząd – samorząd, samorząd regionalny – samorząd lokalny, ujęta w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*, została ukierunkowana na realizację terytorialnych celów rozwojowych²⁷.

²⁶ *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* opublikowana na <https://www.miiir.gov.pl/media/48672/SOR.pdf> (dostęp z 8 marca 2018 r.), str. 365.

²⁷ *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie*, przyjęta przez Radę Ministrów 13 lipca 2010 r., jest dokumentem określającym cele i sposób działania podmiotów publicznych, a w szczególności rządu i samorządów województw, w odniesieniu do polskiej przestrzeni dla osiągnięcia strategicznych celów rozwoju kraju.

77. W ramach Celu 16 *Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiednie instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu* Agendy 2030, należy budować skuteczne, odpowiedzialne i przejrzyste instytucje na wszystkich szczeblach.

78. W byłym Ministerstwie Rozwoju zadanie koordynacji wdrażania Agendy 2030 zostało powierzone Departamentowi Strategii Rozwoju (DSR), który odpowiadał m.in. za realizację zadań wynikających z zarządzania polityką rozwoju przez system koordynacji strategicznej, tworzenie jednolitego systemu monitorowania i ewaluacji polityk publicznych zgodnie z § 9 pkt 6 wewnętrznego regulaminu organizacyjnego DSR. Na potrzeby koordynacji procesu w ramach DSR utworzone zostało Samodzielne Stanowisko ds. Agendy rozwojowej 2030, które bezpośrednio podlegało Zastępcy Dyrektora DSR. Do zadań 2-osobowego stanowiska należała w szczególności koordynacja prac wynikających z procesu wdrażania i monitorowania wdrażania Agendy 2030. W wyniku reorganizacji Ministerstwa Rozwoju koordynacją procesu wdrażania postanowień Agendy 2030 zajmuje się Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii.

79. Punkt 4 preambuły Agendy 2030 wskazuje, że na rzecz pełnego wdrożenia celów zrównoważonego rozwoju państwo zobowiązuje się nie pominąć nikogo (tzw. zasada *no one will be left behind*). Na szczeblu krajowym utworzony²⁸ został *Zespół ds. spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju z Agendą rozwojową 2030*, któremu przewodniczył przedstawiciel Ministra właściwego do spraw rozwoju. Członkowie Zespołu to przedstawiciele resortów w randze eksperckiej oraz przedstawiciele strony samorządowej, środowiska akademickiego i społeczno-gospodarczego. Przewodniczący Zespołu może zapraszać do udziału w pracach na prawach członka lub z głosem doradczym, także inne osoby, których wiedza i doświadczenie mogą być przydatne do wykonywania zadań Zespołu. Oprócz ekspertów reprezentujących ministerstwa, Zespół posiada reprezentację przedstawicieli szczebla lokalnego, w tym stowarzyszenia województw, powiatów i gmin Polski, a także organizacji zrzeszającej miasta i metropolie. Założeniem funkcjonowania Zespołu jest włączenie do współpracy przedstawicieli różnych środowisk, celem zapewnienia ich aktywnej partycypacji w procesie budowania odpowiednich warunków dla realizacji celów Agendy 2030. Włączono również do prac w ramach *Zespołu ds. spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju z Agendą 2030* przedstawiciela Ministerstwa Spraw Zagranicznych aby zapewnić spójność działań z polityką współpracy rozwojowej²⁹.

80. W prace przygotowawcze do wdrażania celów Agendy 2030, prowadzone przez *Grupę Ekspertów ds. realizacji w Polsce celów zrównoważonego rozwoju, wyznaczonych w Agendzie 2030 ONZ*, i *Zespół ds. spójności Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju z Agendą 2030*, zaangażowano Główny Urząd Statystyczny. Podczas kontroli Prezes Głównego Urzędu Statystycznego przekazał informacje, że organizacja prac nad monitorowaniem Agendy 2030 w GUS bazuje na podziale kompetencji wynikającym z regulaminów organizacyjnych poszczególnych jednostek oraz dotychczasowych doświadczeń związanych z pomiarem zrównoważonego rozwoju. W działania zaangażowane są bezpośrednio: Departament Analiz i Opracowań Zbiorczych, Departament Badań

²⁸ Uchwała nr 68 Komitetu Koordynacyjnego do Spraw Polityki Rozwoju z dnia 1 września 2017 r. w sprawie powołania *Zespołu ds. spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju z Agendą 2030*.

²⁹ Przez współpracę rozwojową rozumie się ogół działań podejmowanych przez organy administracji rządowej w celu udzielania państwowym rozwijającym się lub ich społeczeństwom, zgodnie z zasadą solidarności międzynarodowej, zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o współpracy rozwojowej. (Dz.U. z 2011 r. Nr 234, poz. 1386).

Regionalnych i Środowiska, Departament Współpracy Międzynarodowej, Urząd Statystyczny w Katowicach, Wrocławiu, Białymstoku. Od sierpnia 2015 r. funkcjonuje nieformalny *Zespół analityczny ds. zrównoważonego rozwoju* złożony z przedstawicieli GUS i Urzędów Statystycznych zaangażowanych w prace nad zrównoważonym rozwojem. Struktury zostały wykorzystane do organizacji procesu monitorowania Agendy 2030.

81. Zadanie określone w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* pn. *Pakiet dla średnich miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze*, zostało opracowane pod względem struktur zarządczych według procesu projektowego przyjętego w Ministerstwie Rozwoju, a następnie kontynuowanego w Ministerstwie Inwestycji i Rozwoju. W projekcie zostały określone zasoby finansowe, ludzkie i rzeczowe niezbędne do realizacji projektu. Przygotowana została oferta wsparcia z preferencjami dla wybranych średnich miast na inwestycje rozwojowe, która w założeniu powinna się przełożyć na osiągnięcie celów polityki miejskiej.

Zarządzanie ryzykiem wdrażania celów zrównoważonego rozwoju

82. Zarządzanie ryzykiem związanym z wdrożeniem celów zrównoważonego rozwoju wyznaczonych w Agendzie 2030 jest spójne z zarządzaniem ryzykiem określonym w krajowej *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*, która jest zbieżna z Agendą 2030 na poziomie celów, obszarów i działań priorytetowych (zob. infografika nr 7),

83. *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* podlegała tzw. ewaluacji ex ante zgodnie z art. 10a ust. 2 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Zadaniem ewaluacji była ocena logiki interwencji przyjętej w ramach SOR oraz opracowanie rekomendacji możliwych do wprowadzenia zmian tego dokumentu strategicznego. Wnioski i rekomendacje zamieszczone w *Raporcie z wykonania badania ewaluacyjnego Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*³⁰ dotyczyły: trafności i spójności wewnętrznej SOR, spójności zewnętrznej Strategii z innymi dokumentami strategicznymi, możliwości jej realizacji. W odniesieniu do spójności społecznej i równości szans autorzy Strategii powołali się na cele Agendy 2030, wskazując konieczność działań mających na celu wyeliminowanie ubóstwa oraz włączenie w procesy rozwojowe „wszystkich grup i osób zainteresowanych tak, aby każdy miał szansę skorzystania z rezultatów rozwoju”. W realizowanym w Ministerstwie Rozwoju, a następnie w Ministerstwie Przedsiębiorczości i Technologii, *Projekcie Agenda 2030 ONZ w Polsce*, stanowiącym mechanizm koordynacji na szczeblu rządowym wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 wskazano, że głównym potencjalnym ryzykiem dla realizacji projektu jest niepewność związana z zapewnieniem finansowania.

Rozdział 5 - Przygotowanie do monitorowania procesu wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030

³⁰ Raport opublikowano 3 lutego 2017 r. na stronie internetowej Ministerstwa Rozwoju.

84. Zapoczątkowane zostały przez Ministerstwo Rozwoju, a następnie kontynuowane przez Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii, działania w celu zapewnienia skutecznego monitorowania postępów wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 na szczeblu krajowym, w szczególności w zakresie doboru wskaźników, wdrażania odpowiedniego systemu monitorowania i raportowania. Realizacja celów rozwojowych Agendy 2030 będzie zintegrowana z procesem monitorowania realizacji SOR przy zaangażowaniu *Zespołu ds. spójności SOR z Agendą rozwojową 2030*, do którego zaproszono szeroką reprezentację przedstawicieli resortów i administracji samorządowej oraz partnerów społeczno-gospodarczych. Przygotowana struktura organizacyjna umożliwiła skutecznie opracowanie polskiego raportu z wdrażania celów Agendy 2030 do zaprezentowania podczas VNR w 2018 r.

5.1. Monitorowanie postępów realizacji celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 zostało należycie przygotowane, należy nadal intensyfikować proces dostosowywania wskaźników krajowych

Monitorowanie postępów we wdrażaniu celów zrównoważonego rozwoju

85. Monitorowanie wdrażania celów rozwoju wyznaczonych w Agendzie 2030, ich działania następcze, przeglądy oraz raporty na ich temat zintegrowano z odpowiednimi procesami wdrażania *Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju* realizowanej przez *Zespół ds. spójności Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju z Agendą 2030*.

86. Art. 75 Agendy 2030 wskazuje, że celom i powiązanim z nimi zadaniom będą towarzyszyć działania następcze i będą one poddawane ocenie z wykorzystaniem zestawu globalnych wskaźników, uzupełnione wskaźnikami na poziomie krajowym, które zostaną opracowane przez państwa członkowskie. Lista 232 wskaźników mierzących postęp w realizacji celów Agendy 2030 została przedstawiona przez ONZ w lipcu 2017 r.³¹.

87. *Zespół ds. spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z Agendą 2030*, posiadający reprezentację przedstawicieli szczebla lokalnego, w tym stowarzyszenia województw, powiatów i gmin Polski, a także organizacji zrzeszającej miasta i metropolie w kraju, zajmuje się wypracowaniem krajowej koncepcji wdrażania i monitorowania celów Agendy 2030.

Dobór krajowych wskaźników monitorowania postępów

88. Ministerstwo podjęło niezbędne działania w celu opracowywania wskaźników służących monitorowaniu wdrażania celów zrównoważonego rozwoju, wyznaczonych w Agendzie 2030.

89. W związku z przygotowaniem do monitorowania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030, GUS przystąpił do doboru krajowych wskaźników monitorujących. Dobór wskaźników jest prowadzony w oparciu o: zestaw wskaźników monitorujących SOR; listę wskaźników globalnych określoną przez ONZ; propozycje resortów odpowiedzialnych za poszczególne cele Agendy 2030. Wstępna propozycja zestawu wskaźników została przedłożona do konsultacji Zespołu.

³¹ Rezolucja Narodów Zjednoczonych A/RES/71/313, publikowana http://ggim.un.org/meetings/2017-4th_Mtg_IAEG-SDG-NY/documents/A_RES_71_313.pdf

Uzgodniony zestaw posłuży do oceny postępów Polski we wdrażaniu celów Agendy 2030. Po zakończeniu prac nad doбором wskaźników zostaną one włączone do bazy wskaźników zrównoważonego rozwoju. Prace nad określeniem ram monitorowania celów Agendy 2030 na poziomie regionalnym i lokalnym będą mogły zostać podjęte po uzgodnieniu zestawu wskaźników monitorujących priorytety krajowe. GUS planuje rewizję zestawów wskaźników regionalnych i lokalnych zrównoważonego rozwoju (opracowanych przed przyjęciem Agendy 2030) i dostosowanie ich do celów wyznaczonych przez Agendę 2030 i priorytety krajowe.

90. Główny Urząd Statystyczny rozpoczął przygotowania do monitorowania celów Agendy 2030 od analizy dostępności wskaźników uzgodnionych na szczeblu ONZ (globalnych) oraz zaplanowania procesu ich raportowania do organizacji międzynarodowych. W tym celu w latach 2016-2017 przeprowadzono prace polegające na: rozpoznaniu dostępności danych dla Polski do globalnego zestawu wskaźników; rozbudowie bazy danych wskaźników zrównoważonego rozwoju i dostosowaniu jej do potrzeb prezentacji danych dla wskaźników Agendy 2030. Rozpoznanie dostępności wskaźników globalnych rozpoczęto od analizy zasobów informacyjnych GUS. Następnie w celu zapewnienia danych dla maksymalnej liczby wskaźników globalnych GUS nawiązał współpracę z jednostkami administracji publicznej. Dodatkowo, dla części wskaźników, dla których dane nie są obecnie dostępne z żadnego ze źródeł, zaproponowano wskaźniki zastępcze (tzw. proxy), tj. takie, które są zbliżone zakresowo lub tematycznie do wskaźników wskazanych przez ONZ. W efekcie udało się pozyskać wskaźniki dla ponad 70% wskaźników globalnych.

91. Polska statystyka publiczna rozpoczęła prace nad organizacją procesu monitorowania celów Agendy 2030 mając podstawy i doświadczenie m.in. z prowadzonymi od 2011 r. zestawami wskaźników zrównoważonego rozwoju na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym; bazą danych wskaźników zrównoważonego rozwoju; dobrą współpracą międzyresortową, ugruntowaną podczas prac związanych z monitorowaniem strategii Europa 2020 oraz krajowych dokumentów strategicznych. Ponadto przedstawiciel GUS uczestniczy (od stycznia 2018 r. jako współprzewodniczący) w pracach Grupy Sterującej ds. Statystyk na rzecz celów SDG, działającej w ramach Konferencji Statystyków Europejskich. W ramach Grupy Sterującej, przy udziale Polski, powstał m.in. dokument pn. *Mapa drogowa dla statystyki na rzecz Celów Zrównoważonego Rozwoju, wyznaczająca ramy monitorowania Agendy 2030 w regionie europejskim*.

92. Zdaniem NIK, proces dostosowania krajowych wskaźników do listy wskaźników przyjętych przez ONZ³² należy intensyfikować, aby zwiększać możliwość mierzenia postępu w realizacji celów i prowadzenia systematycznej oceny wyników kraju w zakresie celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 również na arenie międzynarodowej.

³² Report of the Inter-Agency and Expert Group on SDG Indicators E/CN.3/2016/2/Rev.1: <https://unstats.un.org/unsd/statcom/47th-session/documents/2016-2-IAEG-SDGs-E.pdf>

5.2. Pierwszy przegląd postępów we wdrażaniu celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 został skutecznie przygotowany, w przyszłości należy rozważyć dokonywanie przeglądu postępów regularnie

Przygotowanie we współpracy z interesariuszami raportu z postępów we wdrażaniu

93. Art. 47 Agendy 2030 wskazuje, że rządy ponoszą główną odpowiedzialność za prowadzenie działań następczych i przeglądów na szczeblu krajowym w odniesieniu do postępów w realizacji celów i zadań w ciągu najbliższych 15 lat. Ponadto art. 79 Agendy 2030 zachęca państwa do prowadzenia regularnych i całościowych przeglądów postępów na szczeblu lokalnym i krajowym prowadzonych przez poszczególne państwa oraz z ich inicjatywy. W trakcie prowadzenia kontroli trwało przygotowanie krajowego *Raportu nt. Celów Zrównoważonego Rozwoju* na potrzeby dobrowolnego przeglądu krajowych działań na forum ONZ. W Ministerstwie poinformowano, że *Raport* będzie przyjmowany przez Radę Ministrów³³.

94. Art. 80 Agendy 2030 wskazuje, że działania następcze i przeglądy na poziomie regionalnym³⁴ i subregionalnym mogą służyć wzajemnemu uczeniu się, m.in. poprzez dobrowolne przeglądy, wymianę dobrych praktyk i omawianie wspólnych celów. Podczas przygotowania do wdrażania przyjętych celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 korzystano z dotychczasowych doświadczeń m. in. poprzez udział w warsztatach organizowanych przez ONZ dla krajów przygotowujących się do dobrowolnego przeglądu wdrażania celów Agendy 2030. Podczas warsztatu państwa wymieniały się doświadczeniami w zakresie przygotowań do przeglądu i organizacji mechanizmu koordynacji wdrażania celów Agendy 2030. Dodatkowo udział w konferencjach i warsztatach organizowanych przez inne organizacje czy instytucje, w tym międzynarodowe, stanowił źródło inspiracji do planowania i podejmowania kolejnych przedsięwzięć sprzyjających efektywnej realizacji celów Agendy 2030. Źródłem danych i informacji są również analizy i opracowania krajowe, jak również organizacji międzynarodowych – OECD, ONZ. Polska aktywnie współpracuje z Europejską Siecią na rzecz Zrównoważonego Rozwoju (ESDN) na poziomie regionalnym biorąc udział w cyklicznych warsztatach skierowanych do państw europejskich nt. wdrażania celów Agendy 2030, jak również partycypując z bieżącymi informacjami do newslettera ESDN, w ramach którego państwa informują o aktualnych działaniach na rzecz realizacji Agendy 2030 w kraju. Na potrzeby przygotowania polskiego raportu z wdrażania celów Agendy 2030 do zaprezentowania podczas VNR, dokonany został przegląd raportów prezentowanych przez kraje, które już dokonały przeglądu. W pewnej mierze są one punktem odniesienia, bądź też prezentują ciekawe praktyki, które mogą stanowić inspirację do poszukiwania nowych rozwiązań w Polsce.

95. NIK poddaje pod rozwagę prowadzenie regularnych i całościowych przeglądów postępów na szczeblu krajowym i lokalnym zgodnie z krajowymi uwarunkowaniami, zasadami i priorytetami przy dobrowolnym włączeniu szerokiego grona interesariuszy, które może przynieść wartość w formie utrzymania stałego zainteresowania w społeczeństwie na rzecz

³³ Raport został przyjęty przez Radę Ministrów 5 czerwca 2018 r. https://www.mpit.gov.pl/media/58469/Polska_VNR_20180615.pdf

³⁴ W ramach ONZ poziom regionalny oznacza 5 regionalnych komisji narodów Zjednoczonych, tj. Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ (ECE), Komisji Gospodarczej NZ ds. Ameryki Łacińskiej i Karaibów (ECLAC), Komisji Gospodarczo – Społecznej NZ ds. Azji i Pacyfiku (ESCAP), Komisji Gospodarczo – Społecznej ds. Azji Zachodniej (ESCWA), Komisji Gospodarczej NZ ds. Afryki (ECA)

zrównoważonego rozwoju do czego zachęca art. 79 Agendy 2030. Systematyczne działania i przeglądy, które według art. 79 Agendy 2030 powinny uwzględniać wkład uzyskany od ludności, społeczeństwa obywatelskiego, sektora prywatnego i innych zainteresowanych stron, prowadzone zgodnie z krajowymi uwarunkowaniami, zasadami i priorytetami oraz dialog mogą być podstawą do sformułowania zaleceń dotyczących dalszych działań na różnych szczeblach i mogą przyczyniać się w istotny sposób do wdrażania Agendy 2030 i zapewnienia, że nikt nie zostanie pominięty w osiąganiu celów zrównoważonego rozwoju.

Rozdział 6 – Odpowiedzi na wystąpienia pokontrolne NIK

96. Skontrolowane ministerstwa nie zgłosiły zastrzeżeń do wystąpień pokontrolnych. Poinformowały Najwyższą Izbę Kontroli o sposobie wykorzystania uwag sformułowanych przez Najwyższą Izbę Kontroli.

97. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Przedsiębiorczości i Technologii poinformował Najwyższą Izbę Kontroli o:

- 1) kontynuowaniu działalności *Zespołu ds. spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju z Agendą 2030* i aktywnym zaangażowaniu wszystkich jej członków, w tym samorządu terytorialnego, oraz o zachęcaniu do aktywnego włączania się wszystkich zainteresowanych stron we wdrażanie celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030;
- 2) organizowaniu Krajowego Forum Interesariuszy jako platformy prowadzenia merytorycznej debaty, wymiany informacji i doświadczeń we wdrażaniu celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030;
- 3) kontynuowaniu inicjatywy pod nazwą Partnerstwo na rzecz realizacji w Polsce celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030;
- 4) kontynuowaniu działań promocyjnych i informacyjnych ukierunkowanych na zwiększenie świadomości na temat celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 oraz intensyfikowaniu ich poprzez konferencje, rozbudowę strony internetowej i rozpowszechnianie materiałów informacyjnych;
- 5) podjęciu wysiłków w kierunku zachęcenia resortów i urzędów będących członkami *Zespołu ds. spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju z Agendą 2030* do zamieszczania informacji na temat Agendy 2030 na swoich stronach internetowych;
- 6) dalszym dopracowaniu i zoperacjonalizowaniu, we współpracy z Głównym Urzędem Statystycznym, wskaźników służących do monitorowania postępów we wdrażaniu na poziomie kraju celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030;
- 7) prowadzeniu cyklicznych przeglądów realizowanych działań i osiągniętych efektów na poziomie krajowym, oraz w miarę możliwości również na poziomie regionalnym.

98. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Inwestycji i Rozwoju poinformował Najwyższą Izbę Kontroli o:

- 1) kontynuowaniu i intensyfikowaniu działań informujących o preferencjach oferowanych w *Pakiecie działań dla średnich miast* w przypadku każdego naboru z preferencjami dla wskazanej grupy docelowej, m.in. poprzez Punkty Informacyjne Funduszy UE, webinaria tematyczne i korespondencję e-mailową;
- 2) dalszym wzbogacaniu oferty inwestycyjnej dla średnich miast zawartej w *Pakiecie działań dla średnich miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze*, w szczególności w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój;
- 3) dalszym upraszczaniu wymogów dotyczących składania wniosków o dofinansowanie projektów przez średnie miasta, w szczególności o obniżeniu niektórych kryteriów wejścia, w tym dolnego limitu kosztów kwalifikowalnych w projektach.

Rozdział 7 – Dobre praktyki

99. W ramach przygotowań do wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030, Polska opracowała rozwiązania, które mogą być przykładami dobrych praktyk / doświadczeń dla innych:

- inicjatywę Ministra Rozwoju - *Partnerstwo na rzecz wdrażania celów zrównoważonego rozwoju w Polsce*;
- organizowanie Krajowego Forum Interesariuszy;
- podejście projektowe (karta projektu *Agenda 2030 w Polsce*, karta projektu *Pakiet działań dla średnich miast*);
- partycypacyjny model przygotowania raportu na temat wdrażania celów zrównoważonego rozwoju (mapowanie działań, *Zespół ds. spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju z Agendą 2030*).

100. Najwyższa Izba Kontroli wskazuje na dobre praktyki w innych państwach, dotyczące rozszerzania zintegrowanego podejścia na poziomie lokalnym poprzez dobrowolne włączanie działań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, w tym również tych realizowanych w ramach regionalnych programów operacyjnych w osiąganiu celów zrównoważonego rozwoju:

- Szwajcaria, przygotowała wytyczne dla jednostek samorządu terytorialnego w jaki sposób identyfikować działania, które wpisują się w realizację celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 i zamieściła na stronie internetowej³⁵;
- Austria, w celu koordynacji procesu wdrażania celów Agendy 2030, na poziomie regionalnym

³⁵ Szczegóły dotyczące dobrych praktyk zastosowanych w Szwajcarii znajdują się w dokumencie pn. *Mainstreaming the Agenda 2030 for Sustainable Development – interim reference Guide UN Development Group*, str. 45, 55, <http://www.undp.org/content/dam/undp/library/MDG/Post2015-SDG/UNDP-SDG-UNDG-Reference-Guide-UNCTs-2015.pdf>

i lokalnym wyłoniła dla każdego regionu koordynatora³⁶;

- W Niemczech proces zaangażowania szerokiego grona interesariuszy, w tym samorządu terytorialnego, wokół najistotniejszych problemów wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030, jest wspierany przez Niemiecką Radę do spraw Zrównoważonego Rozwoju³⁷.

101. Najwyższa Izba Kontroli wskazuje na dobre praktyki w innych państwach, dotyczące zwiększania świadomości społeczeństwa dotyczącej wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030³⁸:

- Za szczególnie skuteczne można uznać rozwiązania zastosowane w Finlandii³⁹, gdzie wiedza na temat celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 jest rozpowszechniana m.in. przez:
 - Urząd Prezesa Rady Ministrów, który prowadzi specjalną stronę internetową na temat celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030, informuje również poprzez media społecznościowe, takie jak Twitter i Facebook, blogi prowadzone przez partnerów urzędu, regularnie rozpowszechnia biuletyny;
 - Krajową Komisję do spraw Zrównoważonego Rozwoju, której członkami są przedstawiciele administracji rządowej, a także samorządy, organizacje pozarządowe, sektor prywatny i grupy interesu;
 - rozpowszechnianie dobrych praktyk na szczeblu lokalnym poprzez biuletyny, media i konferencje;
 - zobowiązania społeczne do realizacji celów zrównoważonego rozwoju składane indywidualnie przez członków społeczeństwa fińskiego.
- W Niemczech⁴⁰ jest przyznawana krajowa nagroda zrównoważonego rozwoju przez niemiecki rząd federalny, stowarzyszenia samorządowe i biznesowe, w tym UNESCO

³⁶ Szczegóły dotyczące dobrych praktyk zastosowanych w Austrii znajdują się w dokumencie pn. *Mainstreaming the Agenda 2030 for Sustainable Development – interim reference Guide UN Development Group*, str. 54, <http://www.undp.org/content/dam/undp/library/MDG/Post2015-SDG/UNDP-SDG-UNDG-Reference-Guide-UNCTs-2015.pdf>

³⁷ Szczegóły dotyczące dobrych praktyk zastosowanych w Niemczech znajdują się w dokumencie pn. *Mainstreaming the Agenda 2030 for Sustainable Development – interim reference Guide UN Development Group*, str. 24, <http://www.undp.org/content/dam/undp/library/MDG/Post2015-SDG/UNDP-SDG-UNDG-Reference-Guide-UNCTs-2015.pdf>

³⁸ Wyniki badań dotyczących poziomu wiedzy w społeczeństwie o celach zrównoważonego rozwoju w państwach członkowskich Unii Europejskiej (*EU Citizens' Views on Development, Cooperation and Aid. Special Eurobarometer Report No 455*, April 2017: https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/sp455-development-aid-final_en.pdf), przeprowadzonych w pod koniec 2016 r. wskazują, że w Polsce aż 65% badanych nie słyszało o celach zrównoważonego rozwoju Agendy 2030, 24% badanych słyszało o ww. celach, ale nie wie dokładnie, co one oznaczają, a zaledwie 9% badanych słyszało o ww. celach i wie, co one oznaczają. Największa znajomość celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 spośród państw członkowskich UE wystąpiła w Finlandii (73%), Luksemburgu (62%), Holandii (61%), Austrii (57%), Szwecji (56%), Belgii (54%).

³⁹ *Communication and Awareness Raising in the Implementation of the 2030 Agenda and the SDGs: Activities and Challenges*. ESDN Quarterly Report No 44, April 2017: http://www.sd-network.eu/quarterly%20reports/report%20files/pdf/2017-April-Communication_and_Awareness_Raising_in_the_Implementation_of_the_2030_Agenda_and_the_SDGs.pdf, str. 18-23.

⁴⁰ *Communication and Awareness Raising in the Implementation of the 2030 Agenda and the SDGs: Activities and Challenges*. ESDN Quarterly Report No 44, April 2017: http://www.sd-network.eu/quarterly%20reports/report%20files/pdf/2017-April-Communication_and_Awareness_Raising_in_the_Implementation_of_the_2030_Agenda_and_the_SDGs.pdf, str. 24.

i UNICEF. Nagrody są przyznawane miastom, firmom i osobom prywatnym promującym ideę zrównoważonego rozwoju. Nagroda została ustanowiona w 2008 roku w celu zachęcenia do odpowiedzialności społecznej i ekologicznej oraz zidentyfikowania wzorców do naśladowania w tym obszarze⁴¹.

- W Szwajcarii⁴² rząd kieruje roboczą korespondencją elektroniczną do interesariuszy, aby informować ich o planowanych działaniach na szczeblu federalnym dotyczących celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030. Została również powołana grupa robocza interesariuszy Agendy 2030 w celu rozwoju bardziej regularnej wymiany informacji. Rząd federalny Szwajcarii prowadzi portal informacyjny dotyczący wdrażania Agendy 2030, gdzie udostępniane są również informacje w zakresie działań podejmowanych przez władze kantonów. Szwajcaria zwiększa świadomość społeczną także poprzez program promocji zrównoważonego rozwoju, który wspiera projekty przyczyniające się do realizacji celów zrównoważonego rozwoju na szczeblu lokalnym.

102. Główny Urząd Statystyczny został zaangażowany w proces monitorowania Agendy 2030 ze względu na swoje bogate doświadczenie w zakresie wskaźników zrównoważonego rozwoju na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym. Polska statystyka publiczna ma duże doświadczenie w monitorowaniu zrównoważonego rozwoju i organizacji procesu monitorowania jego postępów (na przykład zdobyte podczas monitorowania Milenijnych Celów Rozwoju). Przedstawiciel Głównego Urzędu Statystycznego jest współprzewodniczącym prac Grupy Sterującej ds. Statystyk na rzecz celów SDG, działającej w ramach Konferencji Statystyków Europejskich. Grupa Sterująca, przy udziale Polski, przygotowała m.in. następujące dokumenty:

- *Mapa drogowa dla statystyki na rzecz Celów Zrównoważonego Rozwoju, wyznaczająca ramy monitorowania Agendy 2030 w regionie europejskim*, która stanowi wytyczne dla krajowych urzędów statystycznych, dotyczące sporządzania statystyk celów zrównoważonego rozwoju – doświadczenie Polski zostało przedstawione jako przykład dobrej praktyki;

- przewodniki dotyczące raportowania danych i budowy krajowych platform raportujących⁴³, które zawierają praktyczne wskazówki dotyczące raportowania danych i tworzenia krajowych platform raportowania.

Rozdział 8 – Uwagi

103. Działania objęte kontrolą NIK, które powinny być kontynuowane i intensyfikowane, przedstawiono na infografice nr 1 zamieszczonej na początku niniejszego raportu. Obszary, na

⁴¹ <https://www.nachhaltigkeitspreis.de/sonstige/english-Summary/>

⁴² *Communication and Awareness Raising in the Implementation of the 2030 Agenda and the SDGs: Activities and Challenges*. ESDN Quarterly Report No 44, April 2017: [http://www.sd-network.eu/quarterly %20reports/report %20files/pdf/2017-April-Communication_and_Awareness_Raising_in_the_Implementation_of_the_2030_Agenda_and_the_SDGs.pdf](http://www.sd-network.eu/quarterly%20reports/report%20files/pdf/2017-April-Communication_and_Awareness_Raising_in_the_Implementation_of_the_2030_Agenda_and_the_SDGs.pdf), s. 28-29.

⁴³ *National Reporting Platforms: A Practical Guide* oraz *National Mechanisms for Providing Data on Global SDG Indicators*.

które rząd może zwrócić szczególną uwagę, aby zapewnić skuteczne i spójne osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju w dalszej perspektywie wdrażania Agendy 2030:

1. Tworzenie społeczno-instytucjonalnego partnerstwa na rzecz wdrażania Agendy 2030 powinno być kontynuowane i zintensyfikowane w celu włączenia jak najszerszego grona interesariuszy reprezentujących różne środowiska.
2. Promocja Agendy 2030 i upowszechnianie celów zrównoważonego rozwoju powinno być zintensyfikowane w różnych środowiskach i grupach społecznych, szczególności należałoby wykorzystać możliwość zamieszczania informacji na temat Agendy 2030 na stronach internetowych ministerstw i urzędów.
3. Proces dostosowania krajowych wskaźników do listy wskaźników przyjętych przez ONZ należy intensyfikować, aby zwiększać możliwość mierzenia postępu w realizacji celów i prowadzenia systematycznej oceny wyników kraju również na arenie międzynarodowej.
4. Prowadzenie, po zadeklarowanym przeglądzie w 2018 r., dalszych regularnych przeglądów postępów na szczeblu krajowym i lokalnym, które może przynieść wartość w formie utrzymania stałego zainteresowania w społeczeństwie na rzecz zrównoważonego rozwoju. Systematyczne przeglądy mogą być podstawą do sformułowania zaleceń dotyczących dalszych działań na różnych szczeblach i mogą przyczyniać się w istotny sposób do skutecznego wdrażania Agendy 2030 i zapewnienia, że nikt nie zostanie pominięty w osiąganiu celów zrównoważonego rozwoju
5. Zintensyfikowanie działań informujących o preferencjach oferowanych w Pakiecie, aby wzbudzać zainteresowanie miast planowaniem i ubieganiem się o finansowanie inwestycji. Dalsze dostosowywanie oferty wsparcia dla miast średnich w ramach dostępnych programów europejskich i krajowych środków budżetowych do przyczyn, które powodują, że miasta średnie są zagrożone degradacją oraz oferowanie preferencji, które sukcesywnie zwiększą szanse miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze w konkurencji o środki z innymi miastami.

Wykaz aktów prawnych, wytycznych i literatury fachowej

- Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2017, poz. 524, ze zm.)
- *Standardy ISSAI*, w szczególności:
 - ISSAI 300 – Podstawowe zasady kontroli wykonania zadań
 - ISSAI 3000 – Standardy i wytyczne dotyczące przeprowadzania kontroli oparte na Standardach Kontroli INTOSAI i praktycznym doświadczeniu
 - ISSAI 3100 – Wytyczne dotyczące kontroli wykonania zadań: Kluczowe zasady
 - ISSAI 3200 – Wytyczne dotyczące procesu kontroli wykonania zadań
- *Rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne 25 września 2015 r.. Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (A/RES/70/1)*: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1
- *Rezolucja w sprawie Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju przyjęta 14 lutego 2017 r. przez Radę Ministrów (M. P. z 2017 r., poz. 260)*
- Śleszyński, Przemysław, *Delimitacja średnich miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze*. Polska Akademia Nauk, 2016: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/54173/pakiet2.pdf>
- *The Road Map on Statistics for the Sustainable Development Goals*, UNECE: <http://www.unece.org/index.php?id=47510>
- *National Reporting Platforms: A Practical Guide, National Mechanisms for Providing Data on Global SDG Indicators* prepared by the Task Force on Reporting SDG Indicators Using National Reporting Platforms:
https://www.google.pl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0ahUKEwiK7LDwnsHaAhWhPZ0KHfYqBKIQFggvMAE&url=https%3A%2F%2Fstatswiki.unece.org%2Fdownload%2Fattachments%2F128451803%2FNational%2520mechanisms%2520for%2520providing%2520data%2520on%2520SDGs_note%2520from%2520UNCES%2520SG%2520SDG%2520TF....docx%3Fversion%3D1%26modificationDate%3D1516283603093%26api%3Dv2&usq=AOvVaw06IYw0vmxObkccSiKcGmJB
- *A New Global Partnership: Eradicate poverty and transform economies through sustainable development*. A Report by The High Level Panel on the Post-2015 Development Agenda: <http://www.post2015hlp.org/the-report/>
- *Resolution adopted by the General Assembly on 15 January 2016. Critical milestones towards coherent, efficient and inclusive follow-up and review at the global level (A/70/684)*: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A%2070/684&Lang=E
- *Resolution adopted by the General Assembly on 26 July 2016. Follow-up and review of the 2030 Agenda for Sustainable Development at the global level (A/70/L.60)*: https://www.unodc.org/documents/commissions/CND_CCPCJ_joint/2030Agenda/A.70.L.60.pdf
- *Guidelines to support country reporting on the sustainable development goals*, United Nations Development Group: <http://sdgactioncampaign.org/wp-content/uploads/2017/04/guidelines-to-support-country-reporting-on-sdgs-1.pdf>
- *Mainstreaming the 2030 Agenda for Sustainable Development. Interim Reference Guide to UN Country Teams*, United Nations Development Group: <http://www.undp.org/content/dam/undp/library/MDG/Post2015-SDG/UNDP-SDG-UNDG-Reference-Guide-UNCTs-2015.pdf>
- *Declaration on the role of national statistical offices in measuring and monitoring the Sustainable Development Goals* adopted by the 63rd plenary session of the Conference of European Statisticians (ECE/CES/89/Add.1): https://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/documents/ece/ces/2015/2015_CES_declaration_on_the_role_of_NSOs_in_SDG_monitoring.pdf
- *Report of the Inter-Agency and Expert Group on Sustainable Development Goal Indicators (E/CN.3/2016/2/Rev.1)*: <https://unstats.un.org/unsd/statcom/47th-session/documents/2016-2-IAEG-SDGs-Rev1-E.pdf>
- *Voluntary common reporting guidelines for voluntary national reviews at the high-level political forum (HLPF)*: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/11819Voluntary_guidelines_VNRs.pdf
- *A Primer on Implementing Whole of Government Approaches*, Centre for Effective Services: http://www.effectiveservices.org/downloads/CES_Whole_of_Government_Approaches.pdf
- *Council Conclusions on the Commission Staff Working Document "Launching the EU International Cooperation and Development Results Framework" (9145/15)*: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9145-2015-INIT/en/pdf>
- *Pozycja Polski w ramach realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju przyjętych wraz z Agendą 2030 ONZ – ekspertyza wykonana na zlecenie Ministra Rozwoju*, 2017, niepublikowana
- *Identyfikacja akceleratorów (obszarów działań i polityk) dla efektywnej realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju w Polsce – ekspertyza wykonana na zlecenie Ministra Rozwoju*, 2018, niepublikowana
- Promocja polskich miast na youtube – 5-minutowy film prezentujący dynamikę rozwoju polskich miast z podaniem dokładnego położenia geograficznego miejsc, w których wykonano film: <https://www.youtube.com/watch?v=ekz6i58kVpl>

Załącznik 1 – Agenda 2030

Agenda 2030 łączy w zrównoważony sposób pięć komponentów zrównoważonego rozwoju – ludzi, planetę, dobrobyt, partnerstwo i pokój (Preambuła A/RES/70/1). Jej celem jest budowanie sprawiedliwego i praworządnego świata opartego na zasadach równości i sprzyjającego włączeniu społecznemu. Wszyscy interesariusze angażują się we wspólną pracę na rzecz promowania trwałego, sprzyjającego włączeniu społecznemu i zrównoważonego wzrostu gospodarczego, rozwoju społecznego i ochrony środowiska, przynoszących korzyść wszystkim, w tym kobietom, dzieciom, ludziom młodym i przyszłym pokoleniom, zgodnie z zasadą niepomijania nikogo. Agenda 2030 jest programem o globalnym charakterze i powszechnym zastosowaniu. Charakter i zakres obecnych wyzwań rozwojowych oznacza konieczność skupiania się na znacznie szerszym poziomie niż tylko krajowy. Wszystkie kraje powinny rozważyć stan własnego rozwoju i stojące przed nimi wyzwania, a także wpływ własnych działań na inne kraje we wszystkich wymiarach zrównoważonego rozwoju. Kraje przyjęły podejście oparte na poszanowaniu praw człowieka, jako fundamentalną zasadę Agendy 2030. Założeniem celów zrównoważonego rozwoju jest wyraźne „dążenie do realizacji wszystkich praw człowieka” (Preambuła A/RES/70/1). Niepomijanie nikogo jest główną zasadą Agendy 2030. Podkreśla ona potrzebę zwalczania wszelkich form nierówności i dyskryminacji pomiędzy różnymi grupami. W wizji nakreślonej przez Agendę stoi równość, wyeliminowanie wszelkich form dyskryminacji i zapewnienie wszystkim równych szans (art. 8 Agendy 2030).

Cele zrównoważonego rozwoju są współzależne, niepodzielne i zapewniają równowagę pomiędzy społecznym, gospodarczym i środowiskowym aspektem zrównoważonego rozwoju (art. 5, 18 i 55 Agendy 2030).

Infografika nr 11. Struktura Agendy 2030

Źródło: Instytut Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Badań i Szkoleń - UNITAR (United Nations Institute of Training and Research)

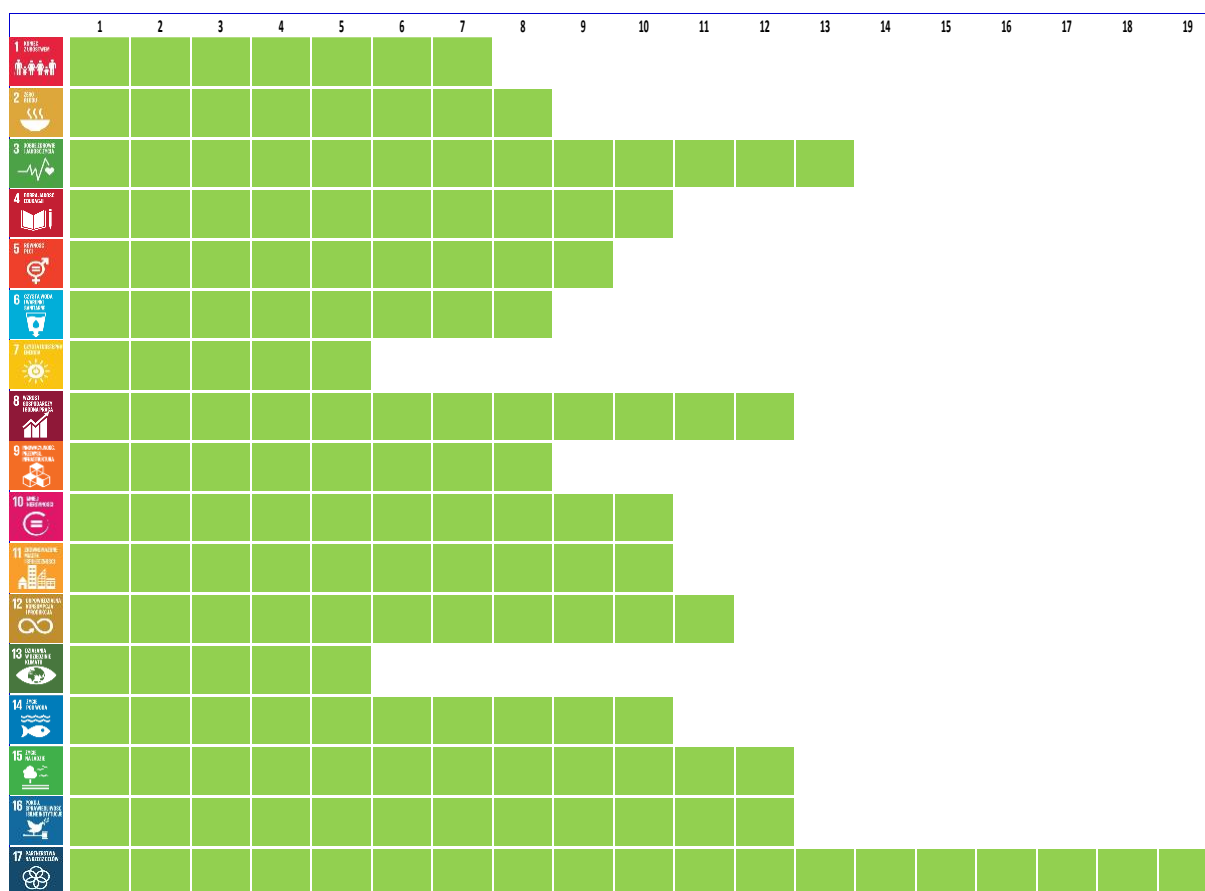
Agenda obejmuje 17 celów zrównoważonego rozwoju, które stanowią cele jakościowe i ilościowe zrównoważonego rozwoju w wymiarze zarówno społecznym, gospodarczym, jak

i środowiskowym, które należy wdrożyć do 2030 roku:

- Cel 1. Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie
- Cel 2. Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo
- Cel 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt
- Cel 4. Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie
- Cel 5. Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt
- Cel 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi
- Cel 7. Zapewnić wszystkim dostęp do stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie
- Cel 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi
- Cel 9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność
- Cel 10. Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami
- Cel 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu
- Cel 12. Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji
- Cel 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom
- Cel 14. Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony
- Cel 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustoszenie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej
- Cel 16. Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu
- Cel 17. Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju

17 celów zrównoważonego rozwoju wraz ze 169 powiązanych z nimi zadań są współzależne i niepodzielne (art. 18 Agendy 2030). Nowe cele i powiązane z nimi zadania weszły w życie 1 stycznia 2016 r. i będą podstawą kształtowania decyzji przez następne piętnaście lat (art. 21 Agendy 2030). Każdy z 17 celów zrównoważonego rozwoju jest równie ważny, ponieważ Agenda nie wprowadza żadnej hierarchii ani nadrzędności pomiędzy różnymi wymiarami zrównoważonego rozwoju. 169 zadań stanowi rozwinięcie celów zrównoważonego rozwoju. Cele te mają „globalny charakter i powszechne zastosowanie, a jednocześnie biorą pod uwagę różne realia i możliwości krajowe i różny poziom rozwoju, z poszanowaniem krajowych przepisów i priorytetów“ (art. 55 Agendy 2030). Poniższa infografika przedstawia 17 celów zrównoważonego rozwoju podzielone na 169 powiązanych z nimi zadań.

Infografika nr 12. Przegląd zadań należących do celów zrównoważonego rozwoju

Źródło: Opracowanie własne oparte na danych z Platformy wymiany wiedzy na temat zrównoważonego rozwoju (<https://sustainabledevelopment.un.org/>)

Powiązania pomiędzy celami zrównoważonego rozwoju a powiązanimi z nimi zadaniami są złożone. Zadania związane z jednym celem pojawiają się także w innych celach. W niektórych przypadkach, zadania należące do jednego celu wspierają realizację innych celów. W innych przypadkach, dwa zadania mogą służyć realizacji różnych celów, co wymaga znalezienia kompromisowych rozwiązań. Spełnienie niektórych zadań jest także wstępnym warunkiem osiągnięcia innych zadań. Kilka zadań należących do celów odnosi się bezpośrednio do zintegrowanego podejścia.

Zakres i cel Agendy 2030 wymaga odnowionego globalnego partnerstwa, które zapewni jej wdrożenie. Partnerstwo powinno przejawiać się w duchu globalnej solidarności, w szczególności solidarności z ludźmi najbardziej potrzebującymi i z osobami znajdującymi się w trudnej sytuacji. Ułatwi ono intensywne globalne zaangażowanie we wspieranie wdrażania wszystkich celów ogólnych i celów szczegółowych, i pomoże zjednoczyć siły rządów, sektora prywatnego, społeczeństwa obywatelskiego, systemu Organizacji Narodów Zjednoczonych i innych podmiotów oraz zmobilizować wszystkie dostępne zasoby (art. 39 Agendy 2030).

Agenda podkreśla także istotną rolę krajowych parlamentów w ustanawianiu przepisów, przyjmowaniu budżetów i zagwarantowaniu odpowiedzialności za skuteczne wdrażanie zobowiązań. Rządy i instytucje publiczne będą także współpracować blisko nad wdrażaniem Agendy z władzami regionalnymi i lokalnymi, instytucjami subregionalnymi, instytucjami

międzynarodowymi, środowiskiem akademickim, organizacjami dobroczynnymi, grupami wolontariuszy i innymi podmiotami (art. 45 Agendy 2030).

3. **Zasady Agendy 2030** leżą u jej podstaw i kierują procesem jej wdrażania. Zasady te są odzwierciedlone w celach zrównoważonego rozwoju i w zadaniach.

Agenda 2030 zwraca szczególną uwagę na znaczenie **posiadania krajowych strategii rozwoju**. Cele zrównoważonego rozwoju są globalnymi celami, które powinny zostać dostosowane do warunków krajowych. Każdy kraj musi zdefiniować własne cele szczegółowe oparte na własnych priorytetach. Dostosowanie do kontekstu krajowego jest kluczowe dla zapewnienia odpowiedzialności za wdrażanie celów zrównoważonego rozwoju.

Agenda 2030 jest programem o globalnym charakterze i **powszechnym** zastosowaniu. Wszystkie kraje powinny przeanalizować stan własnego rozwoju i stojące przed nimi wyzwania, a także wpływ własnych działań na inne kraje we wszystkich wymiarach zrównoważonego rozwoju.

Dla zrównoważonego rozwoju kluczowe znaczenie mają szacunek i ochrona **praw człowieka**. Kilka celów zrównoważonego rozwoju dotyczy bezpośrednio praw człowieka (na przykład zadanie 4.7) oraz szczególnych praw, takich jak równe prawa do zasobów gospodarczych (zadanie 1.4), prawa pracownicze (zadanie 8.8), itp. Prawa człowieka są również wyrażone poprzez odniesienia do zagwarantowania równego dostępu różnym grupom ludności oraz uniwersalnego dostępu do usług publicznych, powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego, darmowej, i wysokiej jakości edukacji dostępnej dla każdego, oraz społecznego, gospodarczego i politycznego włączenia.

Agenda 2030 została opracowana w wyniku procesu opartego na **uczestnictwie i włączeniu**. Konsultacje z różnymi interesariuszami, w tym z przywódcami politycznymi, przedstawicielami świata nauki i środowiska akademickiego, sektora biznesowego i przemysłowego, społeczeństwa obywatelskiego i systemu ONZ, zapewniły zorientowanie agendy na ludzi i odzwierciedlenie w niej różnorodnych problemów. Agenda i cele zrównoważonego rozwoju zaadoptowały podejście partycypacyjne, które podkreśla znaczenie otwartości krajowych procesów podejmowania decyzji w celu zapewnienia znaczącego i skutecznego uczestnictwa osób i społeczeństwa obywatelskiego na wszystkich etapach, od włączenia celów zrównoważonego rozwoju w strategię krajowe po ich wdrożenie, monitorowanie i przegląd.

Niepomijanie nikogo jest centralną zasadą Agendy 2030. Podkreśla ona potrzebę zwalczania wszelkich form nierówności i dyskryminacji pomiędzy różnymi grupami.

W centrum wizji nakreślonej przez Agendę stoi **równość, wyeliminowanie wszelkich form dyskryminacji i zapewnienie wszystkim równych szans** (art. 8 Agendy 2030). Celem Agendy jest zapewnienie włączenia grup zmarginalizowanych i wykluczonych oraz zmniejszenie nierówności w krajach i pomiędzy nimi.

Według Agendy 2030, różne wymiary rozwoju są połączone, w związku z czym przyjmuje ona **zintegrowane** i wyważone podejście do realizacji zrównoważonego rozwoju. Cele zrównoważonego rozwoju są „współzależne, niepodzielne i zapewniają równowagę pomiędzy trzema aspektami zrównoważonego rozwoju“ (art. 5, 18 i 55 Agendy 2030).

Załącznik 2 – Zasada zintegrowanego podejścia (whole of government)

Podjęcie zintegrowane polegające na angażowaniu całej administracji (whole of government) zostało opracowane jako reakcja na problem pogłębiającej się fragmentacji sektora publicznego i usług publicznych oraz dążenie do zwiększenia integracji i koordynacji.

Ze zintegrowanym podejściem (whole of government)⁴⁴ łączy się wiele korzyści, przede wszystkim:

- **Koncentracja na wynikach:** Praca z zaangażowaniem całej administracji dąży do umożliwienia resortom i urzędowi osiągnięcia wyników, których nie można by osiągnąć pracując indywidualnie, oraz do zoptymalizowania wyników.
- **Przekraczanie własnych granic:** Wdrażanie polityki wykracza zawsze poza kompetencje jednego ministerstwa, departamentu lub agencji.
- **Wykorzystywanie wiedzy i doświadczenia:** Uważa się, że zintegrowane podejście polegające na angażowaniu całej administracji pozwala sprostać złożonym wyzwaniom polityki, wykorzystywać efektywniej wiedzę i doświadczenie wewnątrz administracji i poza nią oraz zintegrować różne poziomy administracji w ramach bardziej skutecznego i efektywnego świadczenia usług.
- **Skuteczny system prewencyjny:** Zintegrowane podejście polegające na angażowaniu całej administracji może stanowić dobry system prewencyjny dzięki rozwiązywaniu pojawiających się problemów bez zbędnej zwłoki.

Skuteczne wdrażanie Agendy 2030 wymaga zintegrowanego podejścia. Każdy cel zrównoważonego rozwoju wiąże się z realizacją obowiązków poszczególnych ministerstw, szczebli władzy państwowej, a nawet sektorów; skuteczne wdrażanie celów wymaga też przekraczania granic własnych działów. Zintegrowane podejście polegające na angażowaniu całej administracji wiąże się z systematycznym przenikaniem się działań różnych podmiotów, co umożliwi pełną harmonizację i koordynację prac ministerstw i programów, zapewniającą zintegrowane reakcje na potrzeby rozwoju kraju i jego priorytety. Podejście to dąży do zjednoczenia sił wszystkich podmiotów, poziomów i sektorów w dążeniu do realizacji celów.

⁴⁴ *Auditing Preparedness for Implementation of Sustainable Development Goals. Guidance for Supreme Audit Institutions.* Dokument nietłumaczony. Organizacja Narodów Zjednoczonych / INTOSAI: <http://www.idi.no/en/elibrary/cpd/auditing-sustainable-development-goals-programme/303-auditing-preparedness-for-implementation-of-sdgs-a-guidance-for-supreme-audit-institutions/file>